

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jan Klika

**Rétorika uživatelů vybraných asynchronních
diskusí na internetu**

Diplomová práce

Praha 2012

Autor práce: **Jan Klika**

Vedoucí práce: **prof. PhDr. Jiří Kraus, DrSc.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

KLÍKA, Jan. *Rétorika uživatelů vybraných asynchronních diskusí na internetu*. Praha, 2012. 94 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Jiří Kraus, DrSc.

Abstrakt

Magisterská diplomová práce „Rétorika uživatelů vybraných asynchronních diskusí na internetu“ se zaměřuje na řečovou kulturu a rétorickou kultivovanost ve vybraných diskusních příspěvcích tří zpravodajských serverů, a to Aktuálně.cz., iDnes.cz a Neviditelný pes. Pod mnoha články těchto virtuálních novin se vyskytují diskuse, které jsou určeny k rozvinutí přečtených myšlenek a názorů. Do tohoto diskusního prostoru může vstoupit v podstatě každý, kdo má přístup k internetu, což je jednou z charakteristik a výhod kvartálních médií ve srovnání s tradičními médii. Omezené možnosti tradičních médií však předpokládaly používání kultivovaného jazyka. Síťová média však mají odlišný charakter a asynchronní diskuse v nich kladou na jazyk jiné požadavky.

Přirozený jazyk je základní komunikační médium, které je primárním obsahem masových médií. V praktické části jde o posouzení řečového jednání uživatelů zmíněných diskusí. Použita je rétorická analýza, která umožňuje celistvý pohled na řeč včetně její argumentační výstavby. Cílem práce je zjistit, čím je tento typ internetových dialogů z rétorického hlediska charakteristický.

Abstract

Master thesis called „Users rhetoric of selected asynchronous discussions on the Internet” studies culture of language and rhetorical cultivation in the selected discussion pieces from the three news servers, namely Aktuálně.cz., iDnes.cz and Neviditelný pes. Under many of these virtual newspaper articles there are discussions that are meant to develop read ideas and opinions. This discussion space is accessible for practically

everyone who has an access to the Internet, which is one of the characteristics and advantages of network media over traditional ones. However limitations of traditional media anticipated the use of appropriate and cultivated language. Network media have different characteristics and asynchronous discussion make other demands on language in them.

Natural language is the basic communication medium, which is the primary content of most mass media. In the practical part there is an examination of users speech behavior in these discussions. The rhetorical analysis is used there, which allows a holistic view of speech including its argumentative construction. The aim is to find out what this type of online dialogues is characteristic from the point of view of rhetoric.

Klíčová slova

Rétorika, argumentace, asynchronní diskuse, internet, jazyk, jazyková kultura

Keywords

Rhetoric, argumentation, asynchronic discussion, the Internet, language, culture of language

Rozsah práce: 148 446 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. ledna 2012

Jan Klika

Poděkování

Srdečně děkuji prof. PhDr. Jiřímu Krausovi, DrSc. za vstřícný přístup a hodnotné postřehy, zkrátka za veškerý čas věnovaný této práci.

Poděkování patří i mé rodině za to, že mě ve studiu podporovala.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Klika, Jan

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2009

E-mail diplomantky/diplomanta:

klikahonza@seznam.cz

Studijní obor/typ studia:

7202T Mediální studia/kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Rétorika uživatelů vybraných asynchronních diskusí na internetu.

Předpokládaný název práce v angličtině:

Rhetoric of users selected asynchronic discussions on the Internet.

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: *ZS 2012*)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012):

LS 2010/2011

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Zkoumání jazyka a řeči je s mediálními studii neoddelitelně spjato. V jistém smyslu lze přirozený jazyk označit za základní komunikační médium, které je navíc – ať už ve formě mluvené či psané – primárním obsahem většiny masových médií. Studium jazyka, respektive jeho řečových realizací v tradičních masových nebo i síťových médiích je z tohoto hlediska zásadní.

Úroveň mediálních komunikátů je přímo závislá na řečové kultuře a komunikačních kompetencích jejich původců. V případě síťových médií je okruh potenciálních komunikantů a s ním i řečových projevů značně široký, ovšem i tak má tato komunikace svá specifika daná konvencemi internetových diskusí. Lingvistka Jana Hoffmannová ve své práci „Intertextualita v současné elektronické komunikaci“ poukazuje na fascinaci elektronickými komunikáty a jejich zkoumáním z různých úhlů pohledu (typologie internetových textů, speciální terminologie komunikace na síti, „netspeak“, oscilace mezi psaností a mluveností apod.).

Přesto se zdá, že rozbor těchto textů (příspěvků asynchronních on-line diskusí) z hlediska jejich rétorické výstavby zůstává prozatím do jisté míry stranou odborného zájmu. Tato

diplomová práce by měla v rámci svých možností danou problematiku prozkoumat.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy
(max. 1800 znaků):

V návaznosti na výše uvedené bude cílem práce popsat řečové (komunikační) projevy příspěvatelů do vybraných asynchronních diskusí na internetu. Rétorika na ně umožňuje komplexní pohled. Zkoumány tak budou nejen záležitosti ryze jazykové, tzn. gramatické či pravopisné, ale i širší, spadající do oblasti řečové kultivovanosti. Právě jí bude charakter jednotlivých příspěvků přímo odrážet. Je možné předpokládat, že tato řečová kultivovanost bude odlišná v různých on-line diskusích i napříč jednotlivými, a to navzdory vymezenému tématu (popř. okruhu návštěvníků), které zpravidla bývá na začátku každého z těchto dialogů. Pro pochopení a výklad psaných textových příspěvků bude potřeba vzít v úvahu i záležitosti mimojazykové.

Internetové diskuse bývají typické svou konfrontační povahou. Součástí rétoriky je i složka argumentační a přesvědčovací. Díky ní máme k dispozici popis argumentačních postupů a technik (různé druhy argumentů), o nichž lze při této analýze uvažovat. Nabízí se taktéž rozbor široké palety výrazových prostředků textu (figur, trópů, syntaktických prostředků, slovní zásoby, klišé, intertextuality, grafických prvků atd.). Základní funkce rétoriky je dvojí: kritické posuzování textů jiných komunikantů (funkce řečově receptivní) a rozvíjení schopnosti vyjadřovat se dobře a přesvědčivě (funkce řečově produktivní).

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

TEORETICKÁ ČÁST

Cíl práce, vymezení pojmů a uvedení do problematiky – definice rétoriky, komunikace, síťových médií, internetové diskuse, jazykové a řečové kultury, mluvenost, psanost, popis vztahu jazyka, řeči a médií atd.

PRAKTICKÁ ČÁST

Metoda analýzy a sledovaný soubor

Vlastní analýza – interpretace příspěvků a jejich rozbor z hlediska jazyka a rétoriky, sledování příslušných výrazových prostředků textu, argumentačních strategií, kompozice atd.

Závěr – zhodnocení výsledků

Seznam použité literatury

Příloha – analyzované texty

Vymezení podkladového materiálu (např. tituly a období, za které budou analyzovány):

Reprezentativní soubor příspěvků několika asynchronních on-line diskusí různých typů (diskuse ke stránce nebo článku i diskusní fórum) i témat.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Základní metodou zpracování materiálu bude hermeneutická textová analýza (kvalitativní interpretace), která umožňuje rozkrývat formální i významové struktury textu a jeho důkladný rozbor. Doplňkově lze použít i kvantitativní obsahovou analýzu.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

ARISTOTELÉS. *Rétorika: nauka o řečnictví a slohu*. 1. vyd. Praha : Jan Laichter, 1948, 321 s.

Aristotelovo dílo kriticky završuje předchozí vývoj učení o přesvědčivém řečnictví. Rétorika je podle něj nástrojem, který může řečník používat. Není vědou, ale spíše uměním. Spis se dochoval díky arabským komentátorům.

HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu*. 1. vyd. Praha : Filozofická fakulta UK, 1996, 226 s. ISBN 80-85899-14-0

Soubor studií a článků předního českého stylisty, který uspořádali Alena Macurová a Petr Mareš. Autor se zabývá širokou oblastí interpretace a stylu, rozebírá pojmy jako promluva, explicitnost a implicitnost jazykového vyjadřování, subjekty v promluvě apod. Opatřeno bibliografií K. Hausenblase.

INGARDEN, Roman. *O poznávání literárního díla*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1967, 277 s.

Kniha je zamyšlením nad tím, jakými způsoby může čtenář vnímat a poznávat literární dílo. Ukazuje, co všechno vstupuje do tohoto jemného procesu a ovlivňuje ho, a tím odhaluje mnohé perspektivy při analýze a interpretaci textů.

JANDOVÁ, Eva. *Čeština na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, 262 s. ISBN 80-7368-253-2

JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, 176 s. ISBN 80-7368-254-0

Dvě výše uvedené knihy jsou výsledkem grantového projektu „Lingvistické aspekty jednoho typu komunikace na internetu (čeština na chatu)“. Jedná se o první český soustavnější popis komunikace na chatu, která probíhá v češtině. Shrnuje dosavadní poznatky a zároveň je aplikuje na rozsáhlém studijním materiálu.

JELÍNEK, Milan, ŠVANDOVÁ, Blažena a kol. *Argumentace a umění komunikovat*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1

Publikace o teorii rétoriky, která nemá charakter jednotně pojaté učebnice, ale jde o sádk sedmi vysokoškolských pedagogů, kteří je koordinovali po stránce tematické. Najdeme zde poučení třeba o výběru témat a jejich strukturování, stylistických předpokladech projevu, přesnosti, srozumitelnosti i zásadách pozitivní komunikace.

JIRÁK, Jan. *Antologie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1989, 65 s.

Soubor původně mluvených i psaných textů obsahuje ukázky z nejstarších dob po rok 1848. Smyslem těchto skript je předložit zájemcům reprezentativní ukázky textů a jejich komentářů

upozornujících na zajímavé rysy projevů.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008, 172 s. ISBN 978-80-246-1578-3

Autor dokazuje, jak je oblast studia (tradičních i nových) médií se studiem jazyka a řeči provázána. Jazyk v masových médiích i mimo ně není neutrálním a dokonale objektivním nositelem přenášených informací. Na to se snaží autor poukázat na řadě sociálněvědních, lingvistických i filozofických teoriích.

KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, 184 s. ISBN 80-246-0898-7

Kniha představuje čtenáři rétoriku v širokém kontextu komunikačních věd. Vyznačuje se moderním pojetím, soustavností a dělí se do čtyř základních kapitol (1. Rétorika jako umění dobrého stylu a argumentace, která chce přesvědčit, 2. Předmět rétoriky a jeho uspořádání, 3. Kapitoly z praktické rétoriky a 4. Rétorické kontexty moderní jazykové komunikace).

LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 202 s. ISBN 978-80-244-2309-8

V kapitolách jako *Lexikální stránka řečnických projevů*, *Větná stavba řečnických projevů* nebo *Extralingvistické prostředky v rétorických textech* jsou načrtnuty různé složky rétoriky, které se promítají na verbálních i neverbálních projevech komunikantů.

PAVELKA, Jiří. *Předpoklady literárního dorozumívání*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998, 318 s. ISBN 80-210-1800-3

Studie zaměřená na oblast lingvistiky a jazykové komunikace s důrazem na dorozumívání nejen v oblasti literatury. Autor se podle vlastních slov pokouší zodpovědět otázku, jaké skutečnosti (pragmatické předpoklady) musí existovat a jakými (komunikačními) kompetencemi musí dorozumívající se subjekty disponovat, mají-li se uskutečňovat (a optimalizovat) dorozumívací procesy.

QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, 677 s.

Dvanáctisvazkové dílo, ve kterém tento antický učenec pojednává o vyhledávání látky, dispozici i stylizaci. Jde o jedno z nejstarších systematických podání rétoriky.

RICOEUR, Paul. *Úkol hermeneutiky*. 1. vyd. Praha : Filozofický ústav AV ČR, 2004, 44 s. ISBN 80-7007-185-0

Přehled vývoje hermeneutiky, její objasnění a různé pojetí.

SCHULZ, Winfried, SCHERER, Helmut, HAGEN, Lutz, REIFOVÁ, Irena, KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 2004, 149 s. ISBN 80-246-0827-8

Kvantitativní obsahová analýza je metodou sloužící ke zkoumání obsahů médií prostřednictvím jejich kvantifikace. Jde o vysoce strukturovaný a selektivní proces. Autoři vydali publikaci, která čtenářům poskytuje jak teoretický rámec kvantitativní obsahové analýzy (a její stručné srovnání s kvalitativní analýzou), tak i praktický návod na její úspěšné zvládnutí. Součástí je i projekt Český rozhlas o České televizi.

SZONDI, Peter. *Úvod do literární hermeneutiky*. 1. vyd. Brno : Host, 2003, 184 s. ISBN 80-7294-094-5

Knihu tvoří přednášky, které P. Szondi přednesl na Freie Universität v akademickém roce

1967-1968. Autor přináší kritické analýzy autorů a děl minulosti, ale dokazuje i živou přítomnost a otevřenou budoucnost hermeneutiky.

TONDL, Ladislav. *Dialog*. 1.vyd. Praha : Filosofický ústav AV ČR, 1997, 214 s. ISBN 80-707-092-7

Interdisciplinární studie oscilující mezi teorií a praxí komunikačních situací. Autor si uvědomuje hloubku a mnohé aspekty tak komplexního sociálněkomunikačního aktu, jako je dialog. Provádí čtenáře polem argumentace, přijetí sdělení, neurčitosti komunikace, racionality atd. Zaměřuje se na kulturu dialogu a jeho širší hodnotové dimenze.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

Na UK nebyly k danému tématu bakalářské, magisterské ani doktorské práce za posledních pět let obhájeny.

Níže uvedené vybrané práce tematicky volně souvisí:

ČABAN, Martin. *Argument v mýtu, mýtus v argumentu*. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 2007. Diplomová práce.

FELCMANOVÁ, Lucie. *Jazyková kultura zpravodajských serverů*. Brno : Fakulta sociálních studií MU, 2006. Bakalářská práce.

HUSÁKOVÁ, Věra. *Strategie manipulativních sdělení v politických diskusních televizních pořadech*. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 2008. Diplomová práce.

KUNOVSKÁ, Kateřina. *Polemika a argumentace v celostátních denících*. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 2005. Diplomová práce.

MAZANCOVÁ, Zuzana. *Jazyková správnost a stylová vhodnost z hlediska funkčního stylu publicistického v elektronické variantě novin (na materiálu iDnes)*. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 2009. Bakalářská práce.

ŠTOURAČOVÁ, Alena. *Jazyková kultura diskusních fór vybraných on-line periodik*. Brno : Fakulta sociálních studií MU, 2007. Bakalářská práce.

VOZÁROVÁ, Michaela. *Čeština blogu*. Brno : Filozofická fakulta MU, 2009. Bakalářská práce.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

.....
Datum / Podpis

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU KOPIÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE DOPORUČENÉ PEDAGOGEM/PEDAGOŽKOU BUDE VEDENÍ IKSŽ POUZE BRÁT NA VĚDOMÍ, TEZE PODÁVANÉ STUDENTEM/KOU SAMOSTATNĚ BUDE PROJEDNÁVAT.

Obsah

ÚVOD.....	3
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	5
<i>1.1 Jazyk a řeč.....</i>	<i>5</i>
<i>1.1.1 Jazyk jako nástroj komunikace.....</i>	<i>5</i>
<i>1.1.2 Řeč mluvená a psaná.....</i>	<i>6</i>
<i>1.1.3 Jazyk spisovný a nespisovný.....</i>	<i>7</i>
<i>1.1.4 Kultura jazyka a řeči.....</i>	<i>9</i>
<i>1.2 Rétorika.....</i>	<i>11</i>
<i>1.2.1 Historický exkurz a vymezení rétoriky.....</i>	<i>11</i>
<i>1.2.2 Rétorika a argumentace.....</i>	<i>14</i>
<i>1.2.2.1 Typy argumentace.....</i>	<i>15</i>
<i>1.2.3 Internetová rétorika.....</i>	<i>17</i>
<i>1.2.3.1 Rétorika mluvená a psaná.....</i>	<i>18</i>
<i>1.2.3.2 Připravenost, či spontánnost e-rétoriky asynchronních diskusí?.....</i>	<i>18</i>
<i>1.3 Internetové diskuse.....</i>	<i>19</i>
<i>1.3.1 Rozdělení internetových diskusí.....</i>	<i>19</i>
<i>1.3.1.1 Aktuálně.cz.....</i>	<i>20</i>
<i>1.3.1.2 iDnes.cz.....</i>	<i>20</i>
<i>1.3.1.3 Neviditelný pes.....</i>	<i>21</i>
<i>1.3.2 Netiketa.....</i>	<i>22</i>
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
<i>2.1 Metodika</i>	<i>24</i>
<i>2.2 Vymezení sledovaného souboru</i>	<i>25</i>

<i>2.3 Vlastní analýza</i>	26
<i>2.3.1 Aktuálně.cz</i>	27
<i>2.3.2 iDnes.cz</i>	42
<i>2.3.3. Neviditelný pes</i>	53
ZÁVĚR	68
SUMMARY	71
POUŽITÁ LITERATURA	73
SEZNAM PŘÍLOH	82
PŘÍLOHY	83

Úvod

Přemýšlení o jazyce, rétorice a médiích jako oblastech badatelského zájmu, o něž v této práci půjde, lze vést různým způsobem. V rámci mediálních studií bývá přirozený jazyk, například čeština, označován za primární médium, bez něhož by jakákoliv dokonalejší forma komunikace nebyla možná. Dílo zakladatele moderní lingvistiky Ferdinanda de Saussura ovlivnilo významným způsobem chápání jazyka jako abstraktní, a přitom základní „látky“, z níž povstávají její následné sociální realizace. Je-li jazyk ve své podstatě neuchopitelný strukturní fenomén, jeho reálná manifestace, tedy řečová činnost, je jevem každodenně užívaným a prožívaným, a tedy vhodným stát se cílem některého z možných zkoumání.

Mezi pojmy, uvedenými v samém úvodu, se ocitá rétorika. Její spojení s masovými médii není náhodné. Je-li logickým vyústěním existence jazyka řeč, pak právě na ni bývají v rámci nejrůznějších sdělovacích prostředků kladeny specifické kvalitativní nároky. Rétorika jako samostatný obor pod svým názvem pobízí své stoupence k péči o řeč již dvě a půl tisíciletí, jako soubor poučení o vedení komunikace pravděpodobně ještě déle. Dlouhá historie rétoriky není na překážku tomu, aby pružně reagovala na aktuální jazykové jevy a pokusila se je nejenom patřičně ovlivňovat (funkce řečově produktivní), ale se stejnou důležitostí také objasňovat (funkce řečově perceptivní), jak bych v této práci rád ukázal.

Soudobí účastníci internetových diskusí mají se svými vzdálenými předchůdci – třeba řeckými sofisty či představiteli helénistické rétoriky – zdánlivě jen málo společného. Ponecháme-li stranou logografy, tedy najímané „anonymní“ odborníky na přípravu textů, zjevuje se jedna ze základních dichotomií mezi dřívějšími a dnešními (internetovými) řečníky: veřejnost vs. skrytost komunikantů. Antický řečník byla osoba veřejně angažovaná, na kterou byly proto kladeny vysoké vědomostní i mravní požadavky. Ponechme nyní stranou genderové hledisko a připomeňme, koho považoval za rétora Marcus Fabius Quintilianus: „Tento můj soud míří ještě dále. Netvrdím totiž jen to, že řečník musí být čestný muž, ale že se řečníkem nestane nikdo, kdo není čestný

muž.“¹ Naproti tomu např. v renesanci se rétorika a gramatika chápaly jako neutrální nástroje komunikace.

Zdali je možné osobnost řečníka a jeho morální kvality oddělit od jeho komunikačních projevů, napoví kapitola, která se pokusí o charakteristiku rétoriky samotné. Pouze jeden odstavec dělí výše uvedený Quintilianův citát od jiné jeho myšlenky: „... a nejen proto, že jestliže schopnost mluvit vyzbrojí špatnost, nebude pro veřejný i soukromý život nic zhoubnějšího než výmluvnost, ale také proto, že my sami, kteří jsme se pokusili, seč nám síly stačily, něco dodat k řečnické obratnosti, bychom prokázali lidstvu nejhorší službu, kdybychom tyto zbraně dali do rukou lupiči, a ne vojákovi.“²

Jak by při aplikaci Quintilianova výměru, že řečník musí být především čestný, obstáli členové internetových komunit? Tuto otázku opusťme (částečně) nezodpovězenou, neboť hlavním cílem této práce je zkoumat jejich formální rétorické chování. Jeho úroveň se v dnešní době podstatnou měrou podílí na úrovni veřejného diskurzu jako celku. N nejen experti upozorňují na neuspokojivou řečovou vybavenost širokých vrstev společnosti. František Daneš zmiňuje stesky na zaostávající znalost cizích jazyků našich lidí ve srovnání s projevy příslušníků jiných národů. Hned na to si klade otázku: „Jak však vysvětlit nedostatečnou mluvní schopnost a kulturu v jazyce českém?“³ A jak poukazuje ten samý lingvista, ale v jiném příspěvku, pozornost lidí se dost obrací k jazyku, k dovednosti vhodně s ním zacházet, vyjadřovat se, argumentovat a přesvědčovat. Zkrátka kriticky posuzují jazykovou úroveň prostředků hromadného sdělování.⁴

Ani mě nenechává stav češtiny ve sdělovacích prostředcích, v tomto případě v internetových diskusích, úplně v klidu, a proto jsem zvolil jako téma své diplomové práce právě toto.

¹ QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, s. 546.

² Tamtéž.

³ DANEŠ, František. *Kultura a struktura českého jazyka*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2009. s. 116

⁴ DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997, s. 7.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Jazyk a řeč

1.1.1 Jazyk jako nástroj komunikace

Obrazná pojmenování náleží v rétorice a v komunikaci vůbec mezi základní jazykové prostředky, jimiž lze určité sdělení ozvláštnit. Patří do repertoáru prostředků esteticky působivých. Současně však mohou při vhodném užití plnit funkci explikativní. Z tohoto důvodu nepřekvapí, že metafora jazyka jako nástroje se objevuje v odborné i popularizační lingvistické literatuře již dlouhou dobu. Jan Kořenský poukazuje na to, že tento pohled je vlastní naší domácí jazykovědné tradici. Z určitých hledisek lze říci, že jazyk je jakýsi prostor a prostředí, v němž člověk duchovně žije a uskutečňuje svůj vztah k druhému člověku. Tato východiska se prý uplatňují v jazykovědných teoriích zabývajících se textem a komunikací.⁵

O jazyku jakožto nástroji zapřemýšlel rovněž Vilém Mathesius. „Jazyk není ovšem pro slovesného umělce pouhý materiál jako třeba mramor, nýbrž daleko spíše jemný nástroj jako housle nebo viola. Hodnota nástroje se pozná při praktickém užití, a velebí-li básníci svůj mateřský jazyk, velebí jej proto, že je vhodným nástrojem v jejich tvůrčích rukou.“⁶ Jako nástroj myšlení a vzájemného dorozumívání při zachování individuálních odlišností vidí jazyk František Trávníček.⁷ S chápáním jazyka jako nástroje souhlasí i František Daneš, byť upozorňuje na to, že jazyk není vnější předmět, nýbrž představuje neodmyslitelnou součást každé lidské bytosti, je inherentní složkou jejího celkového vybavení.⁸ Vypjaté pojmání jazyka jako nástroje představuje kniha amerického lingvisty Dwighta Bolingera *Jazyk jako nabitá zbraň*.⁹ O jazyce jako nástroji novináře uvažuje Miroslav Doležal. „Řeč, jazyk, je hlavním nástrojem žurnalisty. Ať už míníme řeč psanou nebo mluvenou.“¹⁰

⁵ KOŘENSKÝ, Jan. *Komunikace a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1992, s. 43-44.

⁶ MATHESIUS, Vilém. *Možnosti, které čekají*. Praha: Jan Laichter, 1944, s. 117

⁷ TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. 1. vyd. Brno: Komenium, 1948, s. 24.

⁸ DANEŠ, František. *Kultura a struktura českého jazyka*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, s. 21.

⁹ BOLINGER, Dwight. *Jazyk jako nabitá zbraň*. 1. vyd. Praha: Petr Zima, 2008, 251 s.

¹⁰ DOLEŽAL, Miroslav. *Řeč – nástroj žurnalisty před mikrofonem a kamerou*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1988, s. 7.

1.1.2 Řeč mluvená a psaná

Objasnění dvou základních realizačních forem jazyka – řeči mluvené a psané – je pro popis internetových diskusí důležité. „Text chatu je produkován písemnou formou, z jazykového hlediska však vykazuje mnoho rysů mluvené řeči. Není tedy divu, že zařazení chatu mezi póly psanosti a mluvenosti se stalo jedním z nejčastěji sledovaných problémů v odborné literatuře.“¹¹

Na významný rozdíl mezi řečí mluvenou a psanou upozorňuje kupříkladu americký literární teoretik Walter Ong. V mcluhanovském smyslu nachází rozdíly v organizaci myšlení jednotlivců i v uspořádání celých společností na základě toho, zdali jde o kulturu primárně orální nebo kulturu založenou na písmu. Chirografickou či typografickou kulturu nevnímá jako nadřazenou kultuře orální. „Ve všech úžasných světech, které nám psaní otevírá, však stále přebývá a žije mluvené slovo. Aby nám psané texty vydaly svůj význam, musí se nějakým způsobem – ať již přímo, či nepřímo – vztahovat ke světu zvuků. ‚Číst‘ text znamená proměňovat jej ve zvuk a je lhostejné, jestli čteme nahlas nebo pouze v našich představách, zdali čteme pomalu, slabiku po slabice, nebo rychle a letmo, jak bývá zvykem v technologicky vyspělých kulturách.“¹² V podobném duchu se vyjadřuje Ferdinand de Saussure. „Jazyk a písmo jsou dva odlišné znakové systémy, přičemž druhý existuje výlučně proto, aby reprezentoval první. Předmět lingvistiky není vymezen kombinací psaného a mluveného slova, jejím jediným předmětem je slovo mluvené. Avšak psané slovo je tak úzce spjata se slovem mluveným, jehož je obrazem, že si nakonec přisvojuje hlavní úlohu a reprezentaci zvukového znaku se pak přikládá stejná důležitost jako tomuto znaku samotnému, ba větší.“¹³ Josef Hrbáček dodává, že „úkolem písemné řeči je zprostředkovat snadné a rychlé porozumění obsahu projevu, nikoliv zobrazovat přesně zvukový jazyk.“¹⁴

Jak už bylo řečeno, právě distinkce mezi psaným a mluveným modem jazyka je v souvislosti s internetovými příspěvky často zmiňována. „Médium počítače staví komunikační proces doprostřed mezi interakci tváří v tvář a situaci, v níž se každý z pisatelů nachází v sociální izolaci. Obě krajní podoby komunikace kombinuje, a proto

¹¹ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 37.

¹² ONG, Walter. *Technologizace slova*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006, s. 16.

¹³ SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. 3. vyd. Praha : Academia, 2007, s. 59.

¹⁴ HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia jazyka*. Praha : Karolinum, 1999, s. 9

je jím zprostředkovaný diskurz ... charakterizován konfigurací znaků příznačných pro ten i onen typ řeči.¹⁵ Podle Evy Jandové většina autorů odborných prací o chatu hodnotí komunikaci na něm jako konceptuálně mluvenou, ale mediálně psanou. Jiní badatelé ovšem zjišťují, že pro komunikaci na chatu je tento model nedostačující, neboť se zde kromě konceptuálně mluvených projevů vyskytují i jazykové prostředky typické pro konceptuálně psané komunikáty, a tak se mimo jiné hovoří o hybridizaci komunikačních forem mluveného a psaného jazyka.¹⁶ Tento proces, jak bude patrné v praktické části této práce, se projevuje nejružnějšími jazykovými procesy, kupříkladu zjednodušením stylizační formy psaných příspěvků, jejich zkracováním, slabší intelektuální a menší přesností, zato větší uvolněností a emocionalitou.

1.1.3 Jazyk spisovný a nespisovný

Vzhledem k tomu, že příspěvky v internetových diskusích sblíží jak sféry psanosti a mluvenosti, tak i sféru soukromou a veřejnou, stává se běžně, že komunikáty substandardní, nespisovné, se v těchto typech diskusí běžně objevují a nemají přitom nádech negativní příznakovosti. To může být právě dáno rozostřenou hranicí mezi výše uvedenými sférami. O tom, že pro češtinu nespisovnou je soukromá komunikace přirozenou a oprávněnou oblastí realizace, není třeba pochybovat. „V běžně mluveném rozhovoru, který je nejběžnějším příkladem mluveného projevu s prostěsdělovací funkcí, na formě vyjadřování prostě tolik nezáleží jako v jiných typech komunikátů.“¹⁷ Pro uvedené užití se vžilo označení „běžně mluvená čeština“. Podle Františka Daneše jím lze označovat repertoár všech různorodých jazykových prostředků, kterých se užívá v situacích, v nichž se nepředpokládá závazné užívání jazyka spisovného. „Jde tedy o rozsáhlou nejednotnou, nehomogenní řečovou oblast vykazující vysoký stupeň variantnosti, kterou probíhá řada parametrů (lokální, regionální, generační, sociální, aj.).“¹⁸

¹⁵ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč 80, 1997, č. 5, s. 247.

¹⁶ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 38.

¹⁷ CHLOUPEK, Jan. Komunikační oblast prostěsdělovací. In KARLÍK, Petr, KRČMOVÁ, Marie. *Jazyk a kultura vyjadřování. Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998, s. 44

¹⁸ DANESŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997, s. 15.

Spisovný jazyk, jakožto dorozumívací prostředek sloužící všem příslušníkům národa ve všech oblastech lidské činnosti,¹⁹ disponuje širokým repertoárem výrazů pro nejrůznější komunikační události. Hojně rozšířený *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* zachovává rozvrstvení lexikální zásoby spisovné češtiny do sedmi os, například časové, prostorové, funkční nebo sociální.²⁰ Podle Josefa Hrbáčka se většina synonymických prostředků diferencuje na ose hovorovost – neutralnost – knižnost.²¹ Z hlediska jejich uplatnění ve vztahu k internetovým diskusím lze předpokládat, že většina přispěvatelů bude s oblibou užívat jazykových jevů typických pro vrstvu hovorovou, kterou bychom mohli označit jako nejméně jazykově formální z repertoáru spisovné češtiny.

Spisovný jazyk je charakterizován jako útvar s celonárodní působností řídicí se kodifikací, jehož užívání je typické mimo jiné právě pro oblast hromadných sdělovacích prostředků.²² V souvislosti s významovým rozšířením pojmu hromadných sdělovacích prostředků o nová interaktivní média je třeba zmínit, že útvary nespisovné, například obecná čeština a další (inter)dialekty či slangy, se v internetových diskusích běžně objevují taktéž, jak už bylo řečeno. Ve srovnání s řadou jiných mediálních forem a nosičů (televizní zpravodajství, článek v novinách, produktový leták atd.) zde nejsou vnímány negativně. To však platí jen do jisté míry, a zejména snad pro internetovou komunitu samotnou. Jiří Kraus zmiňuje, že většina písemných textů tlumočených obrazovkou je pod silným tlakem mluveného slova a jeho zákonitostí, které se v porovnání s kodifikací psaného jazyka mnohým jeví jako uvolněné a nestandardní.²³ Galina Neščimenko mluví o přehodnocování řečové etikety směrem k jisté nekonvenčnosti, ležérnosti, ba i obhroublosti, patrné i v masových médiích.²⁴ Světla Čmejková připomíná tzv. řeč na blízko vs. řeč na dálku. Protiklad, který bychom mohli stručně vyjádřit také pojmy neformálnosti a formálnosti, podle ní neporušuje ani internetová komunikace, jež se sice fakticky odehrává na dálku, ale bývá stylizována jako řeč na blízko. V jí prezentovaném výzkumu Ústavu pro jazyk český AV ČR z roku 2008 středoškoláci opakovaně připouštějí v internetové komunikaci užívání

¹⁹ Srov. HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha : Karolinum, 1995, s. 60.

²⁰ Třeba vydání z roku 2006.

²¹ HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha : Karolinum, 1995, s. 61.

²² Srov. NOVOTNÝ, Jiří a kol. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. 2. vyd. Praha : Fortuna, 1997, s. 17.

²³ KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008, s. 30-31.

²⁴ NEŠČIMENKO, Galina. Několik postřehů k problému diferenciaci národního jazyka. In Sbor. *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. 1. vyd. Ostrava : Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995, s. 165.

něspisovnosti.²⁵ V této úvaze by šlo pokračovat a prohlásit, že středoškoláci (a nejen oni) nespisovnost v diskusích na internetu připouštějí i velmi často sami využívají.

1.1.4 Kultura jazyka a řeči

S doplněním i částečným nahrazením tradičních masových médií médii síťovými dochází rovněž k proměně úlohy, kterou ve veřejných sdělovacích prostředcích sehrává původce jejich řečového obsahu. Historicky celkem úzká skupina tradičních přispěvatelů, redaktorů a jiných profesionálů, se během nedlouhé doby posledních zhruba dvou desetiletí značně rozšířila a přispěla tak k chápání nových médií jakožto komunikačních platforem, které jsou otevřené širokým vrstvám obyvatel rozvinutých zemí. S tímto kvantitativním posunem nevyhnutelně dochází i k posunu kvalitativnímu.

Ve věku síťových médií se tedy zkoumání jejich obsahů jeví jako důležité pro pochopení jazykové a vůbec celkové kultury společnosti. Marie Krčmová připomíná, že úroveň soudobého veřejného vyjadřování bývá nejednou v centru zájmu citlivě reagujících vnímatelů, kteří upozorňují například na desémantizaci výrazů, nefunkční užívání nově přijímaných slov a vazeb, nejednoznačnost a neúplnost sdělení, malou kohéznost vyjádření či prohřešky proti spisovnému jazyku, jenž podle ní zůstává základním jazykovým útvarem ve všech typech veřejných komunikátů. Měřítkem těmto vnímatelům jsou školní poznatky, řídčeji i empirické poznání. „Poznatky tohoto druhu jsou u psaných textů průkaznější a snáze zobecnitelné, neboť texty jsou do jisté míry nezávislé na aktuální komunikační situaci a mohou být sledovány opakovaně a s potřebnou hloubkou pohledu.“²⁶

Světově proslulý Pražský lingvistický kroužek, jehož klasické období spadá do let 1926 až 1939, zformuloval zásady jazykové kultury zejména prostřednictvím svého zakladatele a předsedy Viléma Mathesia. Ten společně s Bohuslavem Havránkem v roce 1932 redigoval sborník *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Z Mathesiových příspěvků a na jeho počest pro změnu uspořádal v roce 1982 výbor pod názvem *Jazyk*,

²⁵ ČMEJRKOVÁ, Světa. Postoje k jazyku: výzkumy a interpretace. In ČMEJRKOVÁ, Světa, HAVLOVÁ, Eva, HOFFMANNOVÁ, Jana. *Užívání a prožívání jazyka*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2010, s. 300.

²⁶ KRČMOVÁ, Marie. Dnešní problémy kultury mluveného projevu. In KARLÍK, Petr, KRČMOVÁ, Marie. *Jazyk a kultura vyjadřování. Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998, s. 107.

kultura a slovesnost lingvista Josef Vachek. Ve stati *O potřebě stability ve spisovném jazyce* Mathesius polemizuje s jazykově puristickými názory i s myšlenkami, které ztotožňovaly kulturu jazyka s precizním ovládnutím pravidel soudobého pravopisu a kodifikovaných gramatických příruček. Do pevných vědeckých otěží se totiž podle něj nedá zapřáhnout žádný živý jazyk. „... také my si musíme uvědomit, že jazyková negramotnost, jaká se u nás zhusta objevuje v projevech psaných nebo tištěných, je daleko více známkou nedostatečné školenosti slohové nežli malé znalosti mluvnické.“²⁷

Z toho je patrné, že již v pracích předválečného Pražského lingvistického kroužku se v moderní době přesouvá pozornost od více či méně přesně vymezené kultury spisovného jazyka k tomu, co bychom mohli nazvat kulturou řeči. Tento přesun vědního zájmu byl v 70. letech 20. století uspíšen komunikačním a pragmatickým obratem v lingvistice. Na rozdíl mezi kulturou jazykovou a kulturou řečovou, jenž je v oblasti bádání patrný již v průběhu 30. let 20. století, upozorňuje Jiří Kraus. „Vedle kultury jazyka ve smyslu soustavy prostředků se tedy vyčlenila kultura jazykového vyjadřování – **řečová kultura** (za předmět řečové kultury je ovšem třeba považovat nejen proces stylizování vlastních textů, ale také proces porozumění textům ostatních autorů – čteným i mluveným). Rozlišením jazykové a řečové kultury se zároveň přesněji vymezil rozdíl mezi **jazykovou správností**, to je respektováním platné kodifikace, a **řečovou kultivovaností**, která je založena na přiměřeném, ale současně také osobitým a neotřelém výběru jazykových prostředků vzhledem k účelu sdělování.“²⁸ Podle něj se předmětem zájmu řečové kultury stala i rozsáhlá a komunikačně důležitá vrstva prostředků nespisovných, jichž se funkčně využívá v umělecké literatuře, v řečnictví i v médiích.²⁹ Rovněž Karel Hausenblas v diskusích o jazykové kultuře tento pojem dělí na kulturu jazyka, jakožto systém prostředků, a kulturu jazykového dorozumívání, které probíhá v jednotlivých komunikačních aktech.³⁰ U Mathesia se objevuje pojem jazykové vytříbenosti, který je nadřazený jazykové správnosti.³¹

Podobné úvahy, které potvrzují přesouvající se těžiště od teoretického pojmání jazyka k řečovému jednání spjatému s pragmatickými momenty, však nemají

²⁷ MATHESIUS, Vilém. *Jazyk, kultura a slovesnost*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982, s. 75.

²⁸ KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 128-129.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ HAUSENBLAS, Karel. Kultura jazykového komunikování. In KUCHAR, Jaroslav. *Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti*. 1. vyd. Praha : Academia, 1979, s. 123.

³¹ MATHESIUS, Vilém. *Jazyk, kultura a slovesnost*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982, s. 66.

zpochybnit nezastupitelnou roli normovaného, respektive kodifikovaného pravopisu a mluvnice. Přinejmenším minimální reglementace je pro fungující jazykové společenství nutná. Podle Josefa Hrbáčka neznamena špatná úroveň některých jazykových projevů, že je v úpadku současný jazyk. Zato nerozvitost jazyka a rozkolísanost jeho normy se na jazykových projevech nutně odráží.³² „Otázka jazyka a jeho úpravy tak zvláštním způsobem klade otázku demokratičnosti: žádný lidský statek není tak všeobecný jako jazyk, a všechny normativní zásahy posledních desetiletí se zakládaly právě na představě normy co nejdostupnější co možno největšímu počtu, což se (sebe)hodnotilo jako demokratizace jazykové kultury, i když se tak sráželo měřítko směrem dolů. Takové pojetí bylo šetrné k málo schopným a nešetrné k nadaným, ve shodě s notoricky pokleslým a ponižujícím výkladem demokracie, který skýtá nejčastější argument těm, kdo demokracii z konzervativních pozic zavrhuji.“³³

1.2 Rétorika

1.2.1 Historický exkurz a vymezení rétoriky

Pro úplné pochopení řečového jednání soudobých internetových komunikantů je nezbytné představit rétoriku i v průřezu historií, a to ze dvou důvodů. Její účel, který zůstává v zásadě stejný, se formoval právě už v jejích počátcích na Sicílii, resp. v antickém Řecku. Byli to sofisté, kterým rétorika sloužila jako nástroj k vítězství ve sporech za každou cenu, a byl to Platon, kdo jako první ve větší míře poukázal na tuto její stinnou stránku, pokud rétorika neslouží filosofii a jejímu směřování k dobru. Druhý důvod je ten, že i soudobí „e-rétoři“ jsou, byť třeba jen nevědomky, ovlivňováni jejím stále živým historickým odkazem, neboť rétorika (nejen) v našem vzdělávacím systému a celé kultuře zanechala stopy v podobě pravidel, jak se vyjadřovat vhodně s ohledem na daný účel.

Umění rétoriky trvá od svého počátku do současnosti zhruba 2500 let a z toho celých 2000 let byla rétorika podle Waltera Onga nejobsáhlejším akademickým oborem v celé západní kultuře.³⁴ Podmínkou pro vznik rétoriky, v ideálním případě

³² HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha : Karolinum, 1995, s. 83.

³³ JAMEK, Václav. *O patřičnosti v jazyce*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Franze Kafky, 1998, s. 167.

³⁴ ONG, Walter J. *Technologizace slova*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006, s. 17.

neodmyslitelně spjaté se svobodnou komunikací, byl zrod řecké demokracie. Za místo jejího vzniku je označována Sicílie v 5. století před naším letopočtem v souvislosti s demokratickými převraty v Akragantu a Syrakusách.³⁵ Ze Sicílie pocházejí dva první učitelé rétoriky, a to Korax, jenž je podle všeho autorem první učebnice rétoriky, a Teisias. Svou proslulostí však oba předčil jejich současník Gorgiás z Leontin (483-380 p.n.l.). Byl to on, kdo přenesl rétoriku v zárodku do Řecka, kde se rozvinula do své dokonalosti. K tomu napomohlo i to, že se v Řecku rétorika záhy stává předmětem polemických sporů o její účel, funkci a poslání.

Nejproslulejší polemiku s rétorikou svedl Platon (427-347 p.n.l.). V souladu s dialogickou výstavbou Platonových textů se stává jeho protivníkem sám Gorgiás, po němž je jedno dílo také nazváno. Gorgiás, jemuž šlo v projevu především o stylovou působivost, byl představitelem prvních sofistů. Ti hledali úkol rétoriky v působení na city posluchačů prostřednictvím spíše subjektivního mínění, založeného na převládajícím názoru veřejnosti (řecky „doxa“). Podle nich by měl řečník šikovnou volbou vyjadřovacích prostředků docílit souhlasu auditoria s vlastním názorem a záměrem. Platon takové chování odmítal. Ústy Sokrata nazývá rétoriku zběhlostí. Taková pak nemá zájem o pravdu, ale pouze o přesvědčování druhých. „Ó velectěný, rétoricky se pokoušíš usvědčiti mě z nepravdy, jako ti, kteří na soudech domněle usvědčují. Neboť tam jedni druhé zdánlivě usvědčují, jestliže pro svá tvrzení přivedou mnoho slovutných svědků, kdežto jejich odpůrce přivede jen jednoho nebo žádného. Ale tento důkaz nemá žádné váhy, pokud jde o pravdu.“³⁶

Ospravedlnitelnou roli rétoriky, jakožto zodpovědné pomocnice filosofie a služebnice lidských ctností, však Platon našel v dialogu Faidros. Děje se tak po splnění určitých podmínek, například adekvátnosti z hlediska odbornosti. „Nejprve máme znát pravou podstatu všech jednotlivých věcí, o kterých mluvíme nebo píšeme; máme se stát schopnými vymezovati všechno samo o sobě a naučit se po vymezení zase dělití podle pojmových druhů až k nedělitelnému; týmž způsobem také nabýti důkladného názoru o přirozené povaze duše, a nalézající pro každou povahu druh k ní přiměřený takto

³⁵ Srov. JIRÁK, Jan. *Antologie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1989, s. 3.

³⁶ PLATON. *Gorgias*. Praha : Jan Laichter, 1932, s. 37.

zařizovat a upravovat řeč, dávat složitě duši složitě řeči a hrající všemi harmoniemi, jednoduché duši pak řeči jednoduché.“³⁷

Pro zmiňované období je příznačné rozporuplné vnímání rétoriky, které se od dob Platona táhne s větší či menší intenzitou až do současnosti. Platonův žák Aristotelés (384-322 p.n.l.) se vyznačuje o něco střízlivějším pohledem. Protože prý celý obor rétoriky přihlíží k mínění a zdání, je například o účinné prostředky přednesu třeba dbáti nikoliv proto, že jsou správné, ale že jsou nutné.³⁸ Jak v předmluvě k jeho *Rétorice* zmiňuje Antonín Kříž, se zřetelem na praktickou potřebu Aristoteles požaduje jenom takovou znalost podstaty věcí, jaká je nutná k dosažení účelu; a stačí-li k tomu jenom pravděpodobnost, spokojí se i s ní. Avšak i on řečníkovi ukládá jako cíl vždy dobro.³⁹

Mnohé důležité myšlenky antického Řecka si osvojili staří Římané a v oblasti rétoriky tomu bylo nejinak. „Markus Tullius Cicero (3. 1. 106-7. 12. 43 p.n.l.) je největším řečníkem římské republiky a současně také nejvýznamnějším autorem prací o rétorice, jejichž vliv byl pro další vývoj oboru naprosto zásadní.“⁴⁰ Jako veřejně činný člověk byl též praktickým řečníkem na soudech a politických shromážděních. „V Cicerónově rétorice se zdôrazňovalo, že řečník musí být schopný **hovorit presvedčivo**, keď treba, **dojemne alebo zábavne**.“⁴¹ Sám Cicero ve svých knihách o řečníkovi polemizuje s těmi, kteří si myslí, že řečník si vystačí se svým talentem bez hlubšího vzdělání. „Nemá-li řečníkovi náležeti nic více, než aby mluvil spořádaně, ozdobně a důkladně, ptám se, kterak by právě toho dosíci mohl bez onoho vědění, které mu odíráte? Vždyť řečnická zdatnost není možná jinak, než když si řečník předmět své řeči náležitě osvojil.“⁴²

Ve svém rozsáhlém díle, které známe pod názvem *Základy rétoriky*, obdivuhodně shrnul dosavadní poznatky o řečnictví Marcus Fabius Quintilianus (35-96 n.l.).⁴³ Základy rétoriky jsou rozděleny do dvanácti knih, které se věnují neskonalé cestě, kterou musí projít budoucí řečník. Quintilianus rozebírá vhodnou výchovu dítěte, jeho

³⁷ PLATON. *Faidros*. Praha : Jan Laichter, 1948, s. 82.

³⁸ ARISTOTELÉS. *Rétorika*. 3. vyd. Praha : Petr Rezek, 2010, s. 164.

³⁹ Tamtéž, s. 16.

⁴⁰ KRAUS, Jiří. *Rétorika v evropské kultuře*. 2. vyd. Praha : Academia, 1998, s. 46.

⁴¹ MISTRÍK, Jozef. *Rétorika*. 3. vyd. Bratislava : SPN, 1987, s. 14.

⁴² CICERO, Marcus Tullius. *Troje knihy o řečníku*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1915, s. 34.

⁴³ QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, 677 s.

vzdělávání v gramatice, pravopisu, geometrii apod. Naznačuje, kdy je vhodný okamžik pro předání dítěte do péče zkušeného rétora a jaké vlastnosti by učitel měl mít. Dále si všímá původu rétoriky, členění její látky, stylu, figur, slovní zásoby i přednesu. Knihu závěrečnou, tedy dvanáctou, považoval sám Quintilianus za klíčovou. Zdůrazňuje v ní morální předpoklady rétora, jak o nich byla řeč již v samotném úvodu této práce.

V Základech rétoriky je věnována kapitola cílům rétoriky. Quintilianus naráží na to, že definována bývá různými autory porůznu. „Zhruba všichni tito se domnívali, že úkol řečnictví spočívá buď v přesvědčování, nebo v řečnění způsobem vhodným k přesvědčování: to může dosáhnout i ten, kdo není čestný člověk.“⁴⁴ Jak je však patrné z jiných Quintilianových slov, on sám se k nim nepočítal (viz Úvod). A tak pro rétoriku stanovuje nejvyšší možný účel, totiž mluvit dobře.⁴⁵ V této souvislosti stojí za zmínku, že i Josef Jungmann (1773-1847), autor v českém jazykovědném prostředí celkem ojedinělé práce, v níž je rozsáhlá pozornost věnována rétorice, zdůrazňuje vznešený účel tohoto umění. „Aučel řečnictwí jest wystawením dobra k jeho uskutečnění w mysli posluchačowě chuť a žádost wzbuditi, t. přemluwiti. Zanáší se dobrem, jehož wzor řečník wystawuje.“⁴⁶ Protože je přesvědčovací funkce rétoriky nasnadě, můžeme dojít k obecnému výměru, že rétorika je schopnost mluvit nebo psát (vyjadřovat se) *dobře a účinně (přesvědčivě)*.

1.2.2 Rétorika a argumentace

Přesvědčovací funkci rétorice zajišťuje její složka argumentační. Nejpřijatelnějším českým ekvivalentem argumentace je „zdůvodňování“. Každá argumentace bývá zpravidla rozdělena do teze, tedy nějakého tvrzení, a do argumentů, které ji podporují, zdůvodňují. Toto nejzákladnější schéma má ovšem v běžné dorozumívací praxi mnoho podob s různou intenzitou. Tezi i argumentační část může tvořit jen jedna výpověď (souvětí) i celá řada vět rozprostřených napříč textem.

⁴⁴ Tamtéž, s. 106.

⁴⁵ Tamtéž, s. 111.

⁴⁶ JUNGSMANN, Josef. *Slowesnost*. 2. vyd. Praha : Nákladem Českého museum, 1845, s. 160.

Jiří Kraus považuje argumentaci za stálý příznak struktury textu, čímž navazuje na Nietzscheovu myšlenku, že každá řeč je rétorická, že totiž slova nejsou kopií věcí, ale vyjádřením našeho mínění a našich postojů k věcem.⁴⁷ Argumentace se tak v tomto pojetí neomezuje výhradně na texty zjevně rétorické či polemické povahy. Podobný postoj zaujali v sovětské lingvistice ve 20. letech 20. století Vološin a Bachtin, podle nichž užití jazyka v praxi, a zejména v dialogu, není jenom procesem vzájemného dorozumívání, ale rovněž bojem o význam, o prosazování zájmů, moci a autority.⁴⁸

Ladislav Tondl v obecném smyslu definuje argumentaci jako úsilí, a to nejen explicitě vyjádřené (pomocí argumentů), které má přímo nebo nepřímo dovést účastníka dialogu nebo komunikace k přijetí, zdůraznění nebo ospravedlnění uváděného stanoviska, názoru či postoje k vymezené situaci. Jak poukazuje, takovéto pojetí je širší než to tradiční, jež klade problematiku argumentace do kompetence logiky.⁴⁹ Zde připomeňme názor S. E. Toulmina, pro kterého jsou v argumentativním diskurzu důležitější hlediska pragmatická než abstraktně logická.⁵⁰ To však jistě neznamená, že za platnou argumentaci je možné označit i argumentaci zjevně nelogickou.

1.2.2.1 Typy argumentace

Edvard Lotko poukazuje na dvě základní formy zdůvodňování z hlediska cíle. Jedná se o **dokazování** (když prokazujeme pravdivost svých tezí) a **vyvracení** (když prokazujeme nepravdivost tezí protivníka).⁵¹ Druhý typ zdůvodňování objasňuje Aristotelés tak, že vyvracení protivníkovy názoru netvoří žádnou zvláštní část řeči, nýbrž náleží k dokazovacím prostředkům, působícím změnu mínění, jejichž úkolem je odstranit protivné námitkou i závěrem. Pokud řečník mluví jako první, ať nejprve uvede své vlastní důvody a teprve pak odstraňuje ty protivníkovy. A to tím, že je oslabí a učiní nepůsobivými.⁵² Lotko dále rozlišuje **argumentaci věcnou** (argumentum ad rem), kterou současná rétorika považuje za základní, a **argumentaci nevěcnou** (argumentum

⁴⁷ KRAUS, Jiří. Argument jako všudypřítomný příznak významové integrity textu. In ČMEJRKOVÁ, Světa, HAVLOVÁ, Eva, HOFFMANNOVÁ, Jana. *Užívání a prožívání jazyka*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2010, s. 280.

⁴⁸ Tamtéž, s. 279.

⁴⁹ TONDL, Ladislav. *Dialog*. 1. vyd. Praha : Filosofický ústav AV ČR, 1997, s. 55.

⁵⁰ Srov. KRAUS, Jiří. K metodologickým východiskům analýzy mediálního diskurzu. In Sborník Národního muzea v Praze, řada C - Literární historie 1-4. Praha : Národní muzeum v Praze, 2006, s. 50.

⁵¹ LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 132.

⁵² ARISTOTELÉS. *Rétorika*. 3. vyd. Praha : Petr Rezek, 2010, s. 209.

ad hominem), kterou tvoří důkaz bez obecné platnosti, jenž je zaměřen k člověku vůbec.⁵³ Přestože je věcná argumentace obecně přijímána jako platnější, není na místě argumentaci nevěcnou považovat za bezpředmětnou, nebo dokonce neúčinnou. „Představa, že většina populace, na níž se obracejí různé podoby těchto forem komunikace, jejichž síla je navíc zmnožena masovými sdělovacími prostředky, je přístupná zcela racionální argumentaci, se ukázala jako iluzivní, jak ostatně prokázaly úspěchy totalitních ideologií a různých podob fundamentalismu, a to v zemích s vysokou technickou, civilizační a kulturní úrovní.“⁵⁴

Nevěcná argumentace *ad hominem* může mít různou podobu. Jedním z jejích typů je např. argumentace *ad personam*, tedy argumentace založená na pouhém mínění o protivníkovi, někdy ho i znevažující až urážející. Tento druh zdůvodňování už patří do kategorie sofistické argumentace, která je založena na eristických zdůvodňovacích postupech. Ve své práci *Eristická dialektika* je rozpracoval Arthur Schopenhauer. Podle něj je eristická dialektika takové umění disputace, při kterém se její účastník ocitá vždy v právu, a to dovolenými i nedovolenými prostředky. „Přirozená lidská ješitnost nechce připustit, že by se to, co jsme nejprve předložili my, ukázalo chybným, a to, co hlásá protivník, správným. Podle toho by se každý měl snažit jen o to, aby správně usuzoval. To by ale musel nejprve myslet a teprve následně mluvit. Ale k vrozené ješitnosti se u většiny lidí přidává navíc i žvanivost a nepoctivost.“⁵⁵

Pro úplnost dodejme, že M. F. Quintilianus argumenty ztotožňuje s enthymémami (vyvozováním), epicheirémami (závěry) a apodeixeis (důkazy). Ačkoliv běží o různé názvy, jejich smysl je zhruba stejný.⁵⁶ Podle Jana Jiráka je řečnický důkaz, tedy enthyméma, nejobvyklejší figura řečnické argumentace. „Od klasického sylogismu se liší tím, že jedna z premis (zpravidla širší) je vynechána. Vynecháním se autor vyhýbá opakování věcí již řečených či uvádění soudů problematických.“⁵⁷ V této souvislosti ještě zmiňme dva základní druhy inferenčního úsudku, a to induktivní, tedy z jednotlivého k obecnému, a deduktivní, které je vedeno směrem opačným, tedy

⁵³ LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 132.

⁵⁴ TONDL, Ladislav. *Dialog*. 1. vyd. Praha : Filosofický ústav AV ČR, 1997, s. 65.

⁵⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Praha : en, 1991, s. 7-8.

⁵⁶ QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, s. 223.

⁵⁷ JIRÁK, Jan. *Antologie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1989, s. 32-33.

z obecných premis k jedinečnému závěru. Pro indukci je charakteristický příklad (řecky „paradeigma“). Dedukce, jejíž úplnou formou je sylogismus a zkrácenou enthyméma, má větší dokazovací platnost.

1.2.3 Internetová rétorika

Podkapitola 1.2.1 představila rétoriku v její historické podobě, která je ovšem zároveň podobou veskrze současnou, uvažujeme-li o tom, že základní rétorické poučky se v průběhu věků zase tolik nezměnily. I tak si však každé nové médium či komunikační situace vytvářejí normy vlastní, vlivu obecných komunikačních norem sice podléhající, ale zároveň i osobité. Úzus diskusních internetových příspěvků je ve srovnání s normou platnou pro historicky ustálenější formy komunikace jistě benevolentnější, ale bylo by chybou podlehnout dojmu o jeho naprosté nezávislosti.

Slovo *rétorika* bývá ve společnosti chápáno dost různě. Jednak se k němu druzí negativní konotace, to když mluvčí nebo pisatel kritizuje rétoričnost bez hlubšího obsahu, pouhé efektní řečnění. Pak je zde zakořeněné vnímání rétoriky, které se pojí se vznešeností, ornamentálností a závazností. V tomto případě by se zdálo, že jakékoliv spojení slova *rétorika* s profánními internetovými diskusemi může zavánět prostou účelovostí. A přesto se dá namítnout, že předností rétoriky je to, že i přes rozsáhlou historii, kterou se může pyšnit, dokáže adekvátně a plodně reagovat na nové komunikační výzvy. V rámci neorétoriky, která se zabývá především teorií argumentace, se hovoří o *e-rétorice*, jež se přímo dotýká nových prostředků šíření informací pomocí internetu, tedy e-mailu, uživatelských sítí, chatových debaterních fór apod.⁵⁸ Ať už tyto prostředky považujeme za právoplatná média, či pouze za dílčí komunikační platformy, tak každý svým charakterem utváří podobu jazyka, jehož je nosičem. „Budou to opravdu zřejmě média, která udají směr jazykových změn: rozhlas a zejména televize budou určovat normy mluvenosti a je možné, že internet bude udávat normy psanosti.“⁵⁹

⁵⁸ Srov. KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 52.

⁵⁹ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *E-čeština*. In *Čeština doma a ve světě XIV*, 2006, s. 14.

1.2.3.1 Rétorika mluvená a psaná

Již jsme poukázali na to, že v internetových dialozích dochází k hybridizaci mluveného a psaného jazyka (viz podkapitulu 1.1.2) i ke sblížení sféry soukromé a veřejné (viz podkapitulu 1.1.3). Navzdory tomu, že některé současné příručky ztotožňují rétoriku téměř výhradně s řečí mluvenou,⁶⁰ neexistuje žádný důvod se domnívat, že by se rétorika nesoustředila také na texty psané. Řečnictví, tedy ekvivalent rétoriky, samo o sobě zahrnuje formu jazyka mluveného i psaného. Už ve 12. století se v Itálii vyskytovala nauka o rétorickém psaní dopisů, tzv. ars dictaminis. A ještě dříve existovali placení písaři řečí, tzv. logografové. „Slovo *rhétoriké* či rétorika v podstatě označovalo mluvení na veřejnosti čili řečnictví, které i v gramotných a typografických kulturách po celá staletí zůstávalo, aniž by se nad tím někdo zamýšlel, modelem veškerého diskurzu včetně psaní.“⁶¹ V souvislosti se zmíněným sblížením soukromé a veřejné sféry v internetové komunikaci ještě zmiňme, že už od dob Cicerona rétoři dbali o kultivovanost jak běžného hovoru (*sermo*), tak i projevu určeného širší veřejnosti (*contentio*).⁶²

1.2.3.2 Přípravenost, či spontánnost e-rétoriky asynchronních diskusí?

Je-li dle určitých pohledů na řeč jejím přirozeným znakem permanentní argumentativnost, tak by šlo s jistou mírou zjednodušení říci, že dvojnásob to platí pro komunikaci na internetu, zvláště pro tzv. názorové diskuse. Ondřej Klein upozorňuje, že pro realizaci ideální řečové situace musejí být naplněny jisté pragmatické podmínky, které se opírají o rovnost práv účastníků diskuse v její iniciaci a procesu předkládání, zpochybňování a vyvracení argumentů.⁶³ Takové podmínky online diskuse, které jsou do značné míry anonymní, naplňují.

Vyjdeme-li z přesvědčení, že charakter média určuje charakter komunikace, kterou zprostředkovává, nejinak tomu bude i u dílčích elektronických komunikačních situací. Z toho důvodu by bylo zapotřebí rozlišovat e-rétoriku prostých webových stránek, e-mailů, ICQ, Facebooku, diskusí synchronních (chatové diskusní místnosti) i asynchronních (např. diskuse ke článku, guestbook, otázky a odpovědi) atd. Základním

⁶⁰ Např. ALLHOFF, Dieter-W., ALLHOFF, Waltraud. *Rétorika a komunikace*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008, 200 s., ŠPAČKOVÁ, Alena. *Moderní rétorika*. 3. vyd. Praha : Grada, 2009, 144 s.

⁶¹ ONG, Walter J. *Technologizace slova*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006, s. 17-18.

⁶² Srov. KRAUS, Jiří. *Rétorika v evropské kultuře*. 2. vyd. Praha : Academia, 1998, s. 16.

⁶³ KLEIN, Ondřej. *Argumentace v komunikaci*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2007, s. 23.

rysem asynchronních diskusí je fakt, že na rozdíl od diskusí probíhajících tzv. v reálném čase, tedy současně, umožňují reagovat na příspěvky s větší či menší časovou prodlevou. Ač to není pravidlem, tak příspěvky v asynchronních diskusích bývají delší než v těch probíhajících souběžně, které zpravidla vyžadují okamžitou odpověď, jak tomu je i v běžném dialogu mluveném. Řečníci mají díky asynchronicitě značnou výhodu při promyšlení a samotné realizaci svého sdělení.

Zároveň zde však v McLuhanovském pojetí působí faktor média jako takového. „Zatímco k nepopsanému listu papíru zasedá pisatel s určitým respektem, s vědomím, že co je psáno, to je dáno, a psaný projev je třeba si nejdříve promyslet, počítačová obrazovka od tohoto svazujícího pocitu osvobozuje.“⁶⁴ I relativně „pomalé“ asynchronní diskuse na internetu se tak vedou méně formálně než tradiční asynchronní komunikace třeba prostřednictvím klasického dopisu.

1.3 Internetové diskuse

1.3.1 Rozdělení internetových diskusí

Ve spojitosti s komunikací na internetu Jana Vejvodová⁶⁵ hovoří o elektronickém dialogu, Galina Neščimenko⁶⁶ o dialogu počítačovém. Elektronický (počítačový) dialog lze vést synchronně nebo asynchronně. Základním způsobem synchronního dialogu je tzv. chatování, které probíhá na bázi speciálních systémů, jako jsou Internet relay chat (IRC), WWW chat (webový chat) a Instant Messaging.⁶⁷ Pro naplnění jejich ideální funkce je třeba, aby komunikanti byli u propojených počítačů současně, byť i značně vzdáleně.

Menší nároky tohoto druhu vyžaduje komunikace asynchronní. Může jít o formu návštěvní knihy, která umožňuje vkládat postřehy na libovolných webových stránkách,

⁶⁴ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč 80, 1997, č. 5, s. 235.

⁶⁵ VEJVODOVÁ, Jana. Chatování jako specifický typ komunikace. In POŘÍZKA, Petr, POLÁCH, Vladimír P. *Vztah langue a parole v perspektivě „interaktivního obratu“ v lingvistickém zkoumání*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 204.

⁶⁶ NEŠČIMENKO, Galina. Několik postřehů k problému diferenciaci národního jazyka. In Sbor. *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. 1. vyd. Ostrava : Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995, s. 269.

⁶⁷ Srov. JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 11.

či třeba o tzv. diskusní fórum. Navzdory tomu, že podle Zbyňka Vybírala⁶⁸ je označení „diskusní fórum“ mnohde bagatelizací slov „diskuse“ a „diskutovat“, jelikož spíše než o diskuse jde v některých fórech o pouhé řazení komunikačních exhibicí, o konverzaci či tzv. „pokec“, je diskusní fórum dalším typem asynchronních internetových dialogů. Probíhá na serverech ve virtuálním prostoru, jenž může být členěn do mnoha tematických diskusních místností.

Oblíbeným typem asynchronní diskuse jsou reakce čtenářů⁶⁹ zpravodajských portálů. Tato aplikace má umožnit širokým vrstvám populace vyjádřit názor k danému tématu článku. „Fórum má sloužit k výměně názorů na témata jednotlivých článků, případně k prezentování doplňujících informací k publikovaným materiálům. Nejedná se o chatovou místnost určenou k banální komunikaci mezi uživateli, nýbrž o rozšíření článků samotných, na jejichž obsah by měly debaty uživatelů logicky navazovat.“⁷⁰

1.3.1.1 Aktuálně.cz

Aktuálně.cz je podle své redakce první čistě online deník v České republice.⁷¹ Provozovatelem je společnost Centrum Holdings, která zajišťuje chod portálu Centrum.cz i portálu Atlas.cz. Vzhledem k tomu, že má Aktuálně.cz podle vlastních slov zájem poskytovat prostor jen korektně a slušně vedené debatě, podmiňuje ukládání příspěvků závazkem dodržování vlastního Kodexu diskutujících. V opačném případě se uživatel vystavuje riziku skrytí svého příspěvku. „Prosíme vás, abyste k ostatním přistupovali s úctou, neútočili na ně, nezneužívali diskusí k výhrůžkám, obtěžování, nevnucovali své názory ostatním. Příspěvky podněcující k násilí a nenávist (sic) ke konkrétním lidem, skupinám obyvatelstva, zejména pak k etnickým či náboženským skupinám, jakož i příspěvky obsahující obscenity a vulgarismy jsou zakázány.“⁷²

1.3.1.2 iDnes.cz

iDnes.cz je zpravodajský portál vlastněný MAFRA, a. s., jež vydává i deník Mladá fronta DNES. „iDNES.cz, zpravodajská jednička na českém internetu, přinesl první

⁶⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2009, s. 284.

⁶⁹ Přesněji řečeno „uživatelů“, jelikož přečtení článku, ke kterému se dialog vede, není nutnou podmínkou pro vstup do diskuse.

⁷⁰ Vítejte v názorovém fóru serveru Novinky.cz. [cit. 12. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/specially/dokumenty/160329-vitejte-v-nazorovem-foru-serveru-novinky-cz.html>

⁷¹ Tiráž Aktuálně.cz. [cit. 15. 11. 2011] Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/autori/>

⁷² Pravidla diskuse na Aktuálně.cz. [cit. 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/kodex-diskutujicich.phtml>

zpravodajství uživatelům internetu 12. ledna 1998. Dnes navštíví zpravodajský portál iDNES.cz měsíčně **více než 3,5 milionu čtenářů**. Vlajkovou lodí iDNES.cz je zpravodajství. **Zprávy z domova, ze světa, sportu, kultury, ekonomiky a financí**, které pro čtenáře připravuje redakční tým iDNES.cz 24 hodin denně, získaly již pětkrát **ocenění Křišťálová lupa**.⁷³

Pro diskusi pod články zveřejněnými na iDnes.cz je potřeba registrace do systému Můj PAS. V případě, že redakce některý z příspěvků určitého diskutéra smaže, jeho účet se tím automaticky zablokuje. „V **chatech a diskusích** u článků slouží registrace spíš jako obrana iDNES.cz před hulváty, rasisty a jinými zlotřilci, kteří chtějí stránky iDNES.cz používat jen pro svou exhibici. To si rozhodně nepřejeme.“⁷⁴ „Za deset let jsme také pochopili, že nemá cenu dále rozšiřovat a zpřesňovat kodex diskutéra. Diskuse na iDNES.cz jsou teď v nejlepší kondici, v jaké kdy byly. Zpřísněné mazání nás dovedlo k rekordnímu počtu aktivních a slušných diskutérů. Zbývá pár stovek potíživců, mezi kterými se ale vždy najde ‚chytrák‘, který kazí debatu všem ostatním tak dovedně, že zrovna tuto úchylku kodex nepojmenovává. Kodex proto rušíme. Každému, kdo chce diskutovat na iDNES.cz, musí do budoucna stačit tento text, který docela jasně popisuje pravidla hry, aniž by vyjmenovával položku po položce, co se nesmí.“⁷⁵

1.3.1.3 Neviditelný pes

Tento publicistický online deník založil Ondřej Neff v roce 1996. V současnosti vychází ve spolupráci se serverem Lidovky.cz, které provozuje MAFRA, a.s. Pro diskusi pod články v obou těchto virtuálních novinách je nutná registrace, ve které čtenář sdělí své jméno i adresu. Následně mu poštou přijde kód, díky němuž registraci dokončí. Podobný systém mají i Novinky.cz. „Je zřejmé, že část čtenářů podle všeho více přitahovaly pŕtky na půdĕ ‚diskusí‘ než hodnota článků, k nimž tyto diskuse byly přilepeny. Škoda každĕho čtenáře, který odejde. Jenže ono je to jako s tím zákazem

⁷³ Zpravodajský portál iDnes.cz. [cit. 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all/cs_produkty-a-sluzby_idnes-cz.htm

⁷⁴ Můj PAS. [cit. 16. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://muj.idnes.cz/muj-pas-clb-/dukaty_info.asp?y=dukaty/muj_pas.htm

⁷⁵ iDNES.cz po deseti letech ruší kodex diskutéra. [cit. 16. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://redakcni.blog.idnes.cz/clanok.asp?cl=175371&bk=57441>

kouření v restauraci. Někteří odejdou, jiní přijdou. Diskuse na Neviditelném psu nezaniknou. Nezanikly ani v těch médiích, která zavedla registraci před námi.“⁷⁶

1.3.2 Netiketa

Kromě specifických pravidel jednotlivých diskusních serverů existuje rovněž univerzálnější soubor zásad doporučeného chování při komunikaci na internetu, které jsou souhrnně označovány jako *netiketa*. I když lze jen těžko hovořit o jediné netiketě, jedním ze základních dokumentů tohoto druhu je *RFC 1855 Netiquette Guidelines* z roku 1995.⁷⁷ Netiketou se dají označit i dílčí zásady slušné a smysluplné komunikace vyhovující specifickým potřebám dané webové aplikace.

Deset pravidel internetové komunikace podle knihy *Netiquette* od Virginie Shea uvádí Jozef Petro:

1. Nedělej ostatním to, co nechceš, aby oni dělali tobě.
2. Chovej se v kybersvětě tak, jak se chováš ve skutečném světě.
3. Před tím, než se pustíš do chatu nebo psaní příspěvku do konferencí, ve kterých jsi nováček, seznam se s novou komunitou. Přečti si archív nebo chvíli pozoruj, jak to tam funguje. Nezapomeň, že každá internetová komunita má svá nepsaná pravidla.
4. Heslem dneška je „Čas jsou peníze“. Šetři proto čas ostatních a nezatěžuj je svými příspěvky v diskusních konferencích, pokud nemáš co říci. Nebuď rozvláčný a mluv (piš) k věci.
5. Při psaní příspěvku do konferencí dodržuj základní pravidla písemného projevu platná offline, tedy mimo kybersvět. Snaž se zasílat stručné, logické a gramaticky správné příspěvky, snaž se také psát bez překlepů. Nebuď příliš ofenzivní a neurážej ostatní. Při psaní mailů nezapomeň – podobně jako v reálném světě – pozdravit, podepsat se a rozloučit se.

⁷⁶ NEFF, Ondřej, WAGNER, Jiří. Redakce Neviditelného psa o změně v diskusích. [cit. 17. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/redakce-neviditelneho-psa-o-zmene-v-diskusich-fat-p_cirkus.asp?c=A100131_213259_p_cirkus_wag

⁷⁷ RFC 1855 – Pravidla chování v síti – Netiketa. [cit. 21. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.hoax.cz/hoax/netiketa>

6. Sdílej své znalosti s ostatními. Nikdy nevíš, kdy budeš potřebovat informaci, kterou ví zase někdo jiný.
7. Nezasílej flamy⁷⁸.
8. Nečti cizí maily.
9. Nezneužívej své znalosti.
10. Snaž se pochopit chyby při komunikaci a primitivní dotazy (podle tebe) začátečníků. Vzpomeň si, že ty jsi také jednou začínal.⁷⁹

⁷⁸ Označuje se jím verbální potyčka mezi dvěma nebo více „surfaři“, kteří se o něco přou. Mnohdy jde o nepodstatnou záležitost, každý mluví o něčem jiném a chce toho druhého znemožnit. Srov. PETRO, Jozef. *Výkladový slovník internetu*. 1. vyd. Brno : CP Books, 2005, s. 56.

⁷⁹ Tamtéž, s. 99-100.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Metodika

Proces masové komunikace se uskutečňuje na základní ose, která zahrnuje mediální produkci, mediální produkty a mediální příjemce. Mediální studia, jakožto směr inspirovaný řadou souvisejících disciplín (teorií literatury, lingvistikou, pragmatikou, komunikační vědou atd.), se ve svých specializacích nejčastěji vztahují k jednomu z výše uvedených odvětví. V oblasti mediální produkce kupříkladu vznikl obor, či spíše způsob analýzy zaměřený na sociální mocenské vztahy a v anglosaských zemích nazývaný jako *Political Economy of Communication*.⁸⁰ V češtině se pro něj vžil nepřilíš ústrojný kalk *politická ekonomie komunikace*. Výzkumy ve sféře mediálních příjemců se soustřeďují na členění publik i proměny jejich pojmání v historii (pasivní vs. aktivní). Významnou související oblastí je zkoumání vlivu a účinků médií.

Analogicky k rétorice, která byla v samotném úvodu této práce včleněna mezi jazyk a masová média, můžeme mezi studium mediální produkce a mediálních publik umístit zkoumání mediálních produktů. Vzhledem k tomu, že navzdory sílící klipovitosti a obrazovosti zůstává základním komunikačním kódem v masových médiích přirozený jazyk, soustředí se analýzy obsahů médií většinou na něj. Sandra Ballová-Rokeachová a Melvin DeFleur poznamenávají, že pochopení principů jazyka tvoří jádro oboru masové komunikace. „Navzdory úžasným úspěchům v oblasti filmu a okamžitého přenosu dat, zůstávají prostředky masové komunikace zcela a zásadně závislé na užití jazyka – prvního z velkých úspěchů, který byl doopravdy a jedinečně lidský.“⁸¹ Obliba popisu fungování jazyka ve veřejné sféře souvisí konkrétně kupříkladu se zřízením Centra pro studium současné kultury na univerzitě v Birminghamu v roce 1964, jehož zrod zase souvisí s hlubším vývojem od jazykového strukturalismu k poststrukturalismu. Objevuje se celá řada analýz diskurzu, vzniklých z užití jednoho či z kombinace dvou i několika různých přístupů a metod. Za všechny jmenujme alespoň funkční pragmatiku, kterou rozvinul nizozemský badatel Teun A. van Dijk.⁸²

⁸⁰ Srov. MOSCO, Vincent. *Political Economy of Communication*. 2. vyd. Los Angeles : Sage, 2009, 268 s.

⁸¹ DeFLEUR, Melvin L., BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, Sandra. *Teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996, s. 239.

⁸² Srov. např. DIJK, Teun A. van. *Discourse and communication : new approaches to the analysis of mass media discourse and communication*. Berlin : de Gruyter, 1985, 367 s.

Zkoumat příspěvky vybraných internetových diskusí jsem se rozhodl pomocí kvalitativní obsahové analýzy. Ta je v sociálních vědách tradičně pojímána jako protipól, resp. doplněk kvantitativní obsahové analýzy, která bývá někdy trochu nepřesně označována pouze jako obsahová analýza. Původ tohoto zkresleného pojmání můžeme spatřovat v práci jednoho ze zakladatelů behavioristicky orientované sociální vědy Bernarda Berelsona z roku 1952. Je nazvána *Content Analysis in Communication Research* a určena právě ke kvantitativnímu zkoumání masmédií. „Manifestovaným obsahem“ chápal Berelson zjevné a smyslově vnímatelné charakteristiky sdělení.⁸³ Avšak v souvislosti se širší oblibou interpretativních technik posledních desetiletí nacházejí kvalitativní analýzy v humanitních a sociálních vědách nové perspektivy a dochází k jejich osamostatňování. Jde o pokračování tradice hermeneutiky, která má své kořeny hluboko v řecké filosofii a rétorice.⁸⁴ Hermeneutika není exaktní věda, ale subjektivní a částečně i intersubjektivní způsob interpretační analýzy. Pomocí ní se snažíme porozumět určitému textu a učíme se ho vykládat. Peter Szondi cituje Wilhelma Diltheye, který v článku *Die Entstehung der Hermeneutik* (Vznik hermeneutiky) z roku 1900 chápe hermeneutiku jako teorii o umění interpretace písemných památek. Podle něj umožňuje dosáhnout všeobecně platné interpretace založené na analýze rozumění.⁸⁵

V souladu s přístupem americké profesorky Jane C. Kronick se v praktické části této práce pokusím opustit pozitivismus ve prospěch porozumění relevantním „momentům“ ukrytým v mém případě v příspěvcích vybraných internetových diskusí, byť si nekladu nárok na úplné a vyčerpávající porozumění.⁸⁶ Díky hermeneutickému výkladu se lze nad daným textem skutečně zamýšlet, což je koneckonců důsledkem komunikativní funkce jazyka jako takového a zároveň předpokladem smysluplné mezilidské diskuse a samotné sociální existence.

2.2 Vymezení sledovaného souboru

⁸³ Srov. JIRÁK, Jan, KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009, s. 282.

⁸⁴ Srov. POKORNÝ, Petr. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2006. s. 18.

⁸⁵ SZONDI, Peter. *Úvod do literární hermeneutiky*. 1. vyd. Brno : Host, 2003, s. 10.

⁸⁶ KRONICK, Jane C. *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. Sociologický časopis, XXXIII, (1/1997), str. 60.

Zkoumaný vzorek asynchronních webových diskusí jsem vybral ze tří populárních a hojně navštěvovaných zpravodajských serverů na českém internetu, a to Aktuálně.cz, iDnes.cz a Neviditelný pes. Od každého z těchto serverů byly zvoleny tři články, vždy týkající se jiného zpravodajského tématu,⁸⁷ pod nimiž se odvíjela čtenářská diskuse. Z ní jsem vybral deset časově nejstarších diskusních příspěvků.⁸⁸ Podmínkou tedy bylo, aby dané vlákno obsahovalo alespoň tento počet vložených příspěvků, pokud jich obsahovalo více, byla vybrána toliko příslušná část. Všechny články vyšly 1. července 2011.⁸⁹ Tento celkem běžný den v polovině kalendářního roku jsem zvolil s ohledem na to, aby vybrané datum nebylo něčím výrazně specifické, např. 1. leden, 1. duben či 31. prosinec. Domnívám se však, že ani to by nebylo na překážku rozboru, neboť v zásadě každou uveřejněnou komunikaci v daných asynchronních diskusích je možné považovat pro stanovený účel za reprezentativní.

2.3 Vlastní analýza

Podle autorů publikace *Jazyk ve společenském kontextu* nastalo s propracováním tzv. sociální komunikace patrné zvýšení zájmu o rétoriku. „Sociální komunikace však od počátku více tematizovala interpersonální a neformální komunikaci a ponechávala veřejnou komunikaci na okraji svého zájmu.“⁹⁰ Jak jsem uvedl již v teoretické části, tak chatová komunikace na internetu kombinuje prvky spisovné a nespisovné, a tím stírá rozdíl mezi sférou veřejnou a neveřejnou. Rétorika, která se historicky vzato též prosazovala jak v oblasti veřejné (kde dominovala), tak i v oblasti soukromé, se ve své funkci řečově receptivní stává jedním z ideálních nástrojů analýzy těchto internetových diskusí. Karel Šebesta chápe rétorickou analýzu jako funkční podtyp interaktivně zaměřených analýz diskurzu. Podle něj je mimořádně vhodná pro zkoumání mediálních textů.⁹¹

⁸⁷ Výběrem celkem devíti různých zpráv ze tří odlišných serverů má být dosaženo pokrytí co největšího počtu internetových přispěvatelů, a tím i v rámci omezených možností kvalitativní analýzy co nejreprezentativnějšího vzorku komunikantů v internetových diskusích.

⁸⁸ V asynchronních internetových diskusích je běžné reagovat na již vložený názor jiného účastníka. Tím se vlastně narušuje plynulost časové osy po sobě jdoucích příspěvků. Hlavním kritériem tak bylo vybrat deset příspěvků zobrazených za sebou v tzv. vláknu. Některé diskuse řadí příspěvky od starších po novější, jiné naopak.

⁸⁹ Uvedená volba vzorku má charakter systematicky náhodného výběru jako jednoho z typů pravděpodobnostních vzorků používaných k výzkumům. Srov. TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010, s. 28.

⁹⁰ JIRÁK, Jan, NEKVAPIL, Jiří, ŠOLTYS, Otakar. *Jazyk ve společenském kontextu*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996, s. 76.

⁹¹ Dalšími podtypy jsou analýza argumentační a analýza manipulace (propagandy). Podle mého názoru lze obě tyto analýzy zahrnout pod analýzu rétorickou. Srov. ŠEBESTA, Karel. *Cesty k mediálním textům*.

Rozhodnutí, na které jevy se při následujícím rozboru zaměřit především, můžeme odvodit z přístupu Edvarda Lotka, jenž v komplexní struktuře textu rozlišuje rovinu gramatickou a rovinu rétorickou. Zatímco té první (předrétorické) přičítá vznik významově přesného a gramaticky správného textu splňujícího funkci prostého, racionálního sdělení, ta druhá (rétorická) obsahuje různé jazykové operace, jejichž funkcí je ozvláštnit text a jeho prostřednictvím působit na adresáta.^{92 93} Jiří Pavelka člení oblast jazykových kompetencí do tří rovin: gramatické, rétorické a poetické. Rétorika představuje v jeho pojetí teorii výrazových prostředků řeči.⁹⁴

S vědomím, že rétorika postihuje komplexnější jazykové strategie, i s ohledem na to, že těm základním již byla ve vztahu k internetové komunikaci v odborné literatuře věnována určitá pozornost,⁹⁵ jsem si v následující analýze všiml například pravopisných jevů pouze okrajově a zahrnul do ní jevy typické právě pro rétoriku.

2.3.1 Aktuálně.cz

Diskuse k článku „Malá domů? Poslancův bratr získal post za milion“.

([MK IP:\[85.193.33.*\]](#), 01.07.2011 5:11)

Malá domů? Tady v ČR?! To určitě né... Ještě když se jedná o bratra poslance ODS. Vždyť to je strana plná mladých a úspěšných lidí, kteří za žádných okolností nepotřebují nějakou podporu, či úlevy. Bratr pana Vodrážky si už pilnou prací určitě vydělal miliony a díky své veleúspěšné firmě zachránil zaměstnanost v nějakém kraji, a teď tedy chce zadarmo pracovat pro dobro spoluobčanů. Jeho bratr, který pochází ze

In KONČELÍK, Jakub, KÖPPOVÁ, Barbara, PRÁZOVÁ, Irena, VYKOUKAL, Jiří. *Rozvoj české společnosti v Evropské unii III*. 1. vyd. Praha : MATFYZPRESS, 2004, s. 114.

⁹² LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 27-28.

⁹³ V podobném duchu připomíná J. Kraus, že rétorice se též říkalo *grammatica secunda*, tedy druhá, „nadstavbová“, „stylistická“ gramatika. Srov. KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 10.

⁹⁴ PAVELKA, Jiří. *Předpoklady literárního dorozumívání*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998, s. 71.

⁹⁵ Např. HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). In *Naše řeč* 89, 2006, č. 2, s. 73-88; NEWERKLA, Stefan Michael. Jazyk vybraných domovských stránek českých studentů a mladých absolventů vysokých škol v síti 'World Wide Web'. In *Naše řeč* 82, 1999, č. 3, s. 127-138.

strany, která nás chrání před zlými komunisty, a která je už 20 let hradbou řecké katastrofy, je toho zárukou.

(K IP:[85.135.25.*], 01.07.2011 5:17)

Ještě k tomu dodám, že polovina jeho příjmu z této činnosti bude odvedena na "volební fond" ODS...

(KM IP:[88.102.127.*], 01.07.2011 5:47)

A tím se nedostane na volební fond ČSSD což nemůžeme připustit a proto hned jak vyhrájeme volby, tohoto bratra vyměníme za našeho bratra a budeme ho tam držet tak dlouho až nám ho zase někdo nevymění. Jsme přece v Česku.

**(TRUBČE NESPEKULUJ !! IP:[90.178.110.*],
01.07.2011 7:41)**

Tady se píše o ODS a takovéto kecy se jen snaží odvést pozornost od jejich mafiánských praktik.

(pop IP:[93.99.77.*], 01.07.2011 8:10)

Jak řekl Topolánek blb .Takové individuum dělá předsedu zahraničního výboru.

(Petr IP:[213.195.215.*], 01.07.2011 8:47)

Jediná užitečná věc pravice v tomto státě je, že se s ní procentuálně vytírá více zadků na záchodech.

**(200 mld církvi IP:[173.236.27.*],
01.07.2011 9:09)**

vládu korupční mafie podporuje 16% obyvatel ČR ,

korupční zločinci kauzy
promopro, ,drobil, diag human ,key
investments ,LTO a desetitisíců
dalších korupčních kauz

tu dělají zákony ,

učte své děti základní fakta o
zločinecké podstatě modrobolševické
vládní mafie a o tom jak totalitně
ovládají justici, policii i a masmedia
a pomocí nich manipulují lidmi

**(. IP:[78.80.252.*],
01.07.2011 10:43)**

Ano, soudruhu, když byl majetek církvi ukraden a nelze ho vrátit, tak to dostane alespoň v penězích. Závídíš? ale jinak máš v podstatě pravdu. a představ si, že by se dostala k moci ta oranžová mafie s jejich pomateným fýrerem.

**(Luboš2
IP:[83.208.199.*],
01.07.2011 11:12)**

A kdepak asi ten majetek vzala. Že by pan farář po mši chodil na brigády a penízky ukládal do kasičky?

**(pavel
IP:[80.188.166.*],
01.07.2011 11:24)**

Vodrážka má kliku, nikdo Vencu nezná, nikdo o něm neví a najednou je velkým šéfem. To ken si dělá z nás pr... nebo co. ODSmani patří za mřížš. Splečně i ČSSDmany

Rozbor

Příspěvek prvního z diskutérů uvozuje zdvojená otázka, která bezprostředně reaguje na titulek daného článku, respektive je kopií jeho první části tvořené idiomem (*Malá domů?*). Uvedené obrazné vyjádření je původem ze sportovní oblasti. „Obrazná pojmenování nesporně ožívují a zpestřují projev, a tak zvyšují jeho přitažlivost, z věcně-

obsahového hlediska však mohou snižovat určitost sdělení, a tím je v podstatě beletrizovat.⁹⁶ Dodejme, že toto platí dvojnásob, pokud je obrazné pojmenování obsažené v samotném titulku. Autor diskusního příspěvku si na něj sám ironicky odpovídá a uvozuje tak celý příspěvek, který je členěn do jednoho odstavce a má charakter ironické argumentace. Vzhledem k tomu, že není žádoucí vyznění doplněno návodným metařečovým komentářem (třeba slovy „To myslím s nadsázkou“), uživatel si je zřejmě jeho ironickým vyzněním jist. K tomu přispívá samotný charakter diskusí pod články, ve kterých se nadsázka a zlehčení vyskytují velice často. Ještě okrajově upozorněme na nechtěnou významovou nepřesnost, kdy chtěl pisatel zřejmě místo *řecké katastrofy* říci *katastrofy řeckého typu*.

Druhý diskutér, který vystupuje pouze pod písmenem *K*, přistoupil na ironický tón předřečníka a lakonicky vkládá svůj postřeh. V jeho případě se pomocný znak pro vyjádření ironie objevuje, a to uvozovky (*Ještě k tomu dodám, že polovina jeho příjmu z této činnosti bude odvedena na "volební fond" ODS...*).

Třetí příspěvatel se představuje pod přezdívkou, která je retorzi prvního příspěvatele (*KM* vs. *MK*), a tím i jako by předznamenával opačný postoj k danému článku. Zatímco formálně je pokračováním dvou předešlých příspěvků (je veden ironicky), myšlenkově se vymezuje vůči jiné, politicky opozitní straně (ČSSD). Zakončen je entymématem (*J sme přece v Česku*). Ten se v rámci deduktivního uvažování od sylogismu odlišuje nižší mírou pravdivosti, nebo lépe řečeno pravděpodobnosti. Některé z jeho prvků jsou zamlčeny, neboť je řečník pokládá za běžně známé nebo nesporné, což bývá vědomou součástí přesvědčovací strategie.⁹⁷ V tomto případě je podrozuměna vyšší premisa (Vše, co se děje v Česku je podezřelé) a pochopitelně i nižší premisa (Tato kauza se odehrává v Česku). Závěr (Tato kauza je podezřelá) je inherentním významem řečnickova konstatování *J sme přece v Česku*. Nutno dodat, že v případě tohoto rozšířeného konstatování obvykle mluvčí netrvají na jeho doslovné argumentační platnosti. Spíše v komunikaci vyjadřuje jistou řečníkem chápanou geograficko-společenskou tendenci či ještě spíše znechucení.

⁹⁶ ČMEJRKOVÁ, Světla, HOFFMANNOVÁ, Jana (ed.). *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha : Academia, 2003, s. 168.

⁹⁷ Srov. KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 35.

Čtvrtý produktor využívá nadpisu článku, který je běžně určen pro jméno či alespoň přezdívku, tedy tzv. nick, k útočnému oslovení předešlého řečníka (*TRUBČE NESPEKULUJ !!*). Tímto způsobem de facto vytváří svému příspěvku titulek, jenž je navíc zvýrazněn použitím majuskulí a dvou vykřičníků. Samotný příspěvek tvoří jedna věta vyjadřující nesouhlas s dosavadní diskusí, která je realizací argumentu non sequitur založeného na chybném úsudku. Jde o výtku „oponentovi, že jeho tvrzení nesouvisí s předmětem sporu nebo že příčiny, které uvádí, nejsou pro jeho závěry relevantní.“⁹⁸

Pátý příspěvek je ukázkou argumentu ad verecundiam, v tomto případě však řečníkem oslabeného vědomým snížením autority citovaného politika. Děje se tak prostřednictvím postponovaného vulgarismu (*Topolánek blb*). Z toho je patrné, že i znevážená osoba může v běžné, neodborné komunikaci na chatu sloužit jako autorita. „Prostí lidé mají hluboký respekt k odborníkům každého oboru. Netuší totiž, že kdo dělá svůj obor jako profesi, nemiluje ani tak obor sám jako zisk z něho.“⁹⁹ Dodejme ještě, že užití argumentu ad verecundiam klade nároky na přesnost citace. Pokud ji rétor nectí, může dojít k autofagii (*Takové individium (sic) děla předsedu zahraničního výboru*).

Šestý účastník diskuse se jako první představuje alespoň křestním jménem (*Petr*). Jeho vklad do dialogu je humorným využitím víceznačnosti slova *pravice*. Jde o transformaci významového uplatnění daného výrazu, která je v tomto případě sice jednoduchá a nepříliš originální, ovšem i tak je dosaženo požadovaného efektu.

Následující příspěvek je ve srovnání s předešlým zřetelně delší a je horizontálně členěn do čtyř přehledných odstavců – dvou stručných a dvou rozsáhlejších. Při bližším pohledu však přehlednost ztrácí jak kvůli nedůslednému syntaktickému členění (mezery, zdvojené čárky), tak pravopisné nedůslednosti (malá písmena u proprií). Současně je však třeba uznat, že dispoziční členění tohoto příspěvku jistou logiku zachovává. První odstavec má hned na začátku oslabit důvěryhodnost vlády, s níž je poslanec David Vodrážka prostřednictvím své strany spjat, druhý odstavec je výčtem korupčních kauz, třetí zdůrazňuje negativní činnost korupčních zločinců a čtvrtý je varováním na závěr. Přesto přepjatě vyhraněné vyznění tohoto příspěvku, umocněné

⁹⁸ KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008, s. 155.

⁹⁹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 42.

nedůsledným jazykovým zpracováním, nevzbuzuje mnoho důvěry. Internetoví řečníci by měli dbát rady M. F. Quintiliana: „V podstatě chci říci toto: rychlým psaním se nedospěje k tomu, že se bude psát dobře, dobrým psaním se dospěje k tomu, že se bude psát rychle.“¹⁰⁰

Osmý diskutér hned v úvodu reaguje na stručný nadpis *200 mld církvi*, který místo svého jména použil předchozí komunikant. Přestože jde formálně o přitakání, fakticky se jedná o nesouhlas, navíc s ironickým oslovením (*Ano, soudruhu*). Druhá polovina textu však onen předchozí příspěvek souhlasně rozvíjí a navíc graduje.

Luboš², jak se představuje následující řečník, navazuje na nové téma (majetek církve). Formuluje ironickou otázku, prostřednictvím které komunikačnímu partnerovi vytýká, že si není vědom všech příčin a souvislostí k danému tématu.

Poslední zkoumaný příspěvek navazuje na původní hlavní téma diskuse, které bylo přerušeno, a je ostrou kritikou jednání dotyčného poslance. Objevuje se vulgarismus nevyjádřený díky apoziiopezi. Za zmínku stojí dva slovní hybridy utvořené pomocí českého akronyma a anglického slova *man*.

Diskuse k článku „Bleskové záplavy mají první oběť, bouře míří na Liberec“.

(Sony IP:[83.208.215.*], 01.07.2011 9:36)

Za komunistů žádné záplavy nebyly, protože s půdou se hospodařilo tak, že byla schopná zadržet vodu.

(Pavel IP:[79.98.73.*], 01.07.2011 9:52)

Sony

To jste si to nějak popletl...

(olda IP:[85.71.136.*], 01.07.2011 11:51)

¹⁰⁰ QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, s. 481.

OMYL, Pavle, to jste si popletl Vy! Za komunistů skutečně žádná povodeň nebyla. Byla v roce 1890, což je, tuším, ještě před Vítězným únorem, a pak až po Vítězném listopadu v r. 1996 či 1997.

(Kopec IP:[194.228.235.*], 01.07.2011 12:10)

Vážení, přestaňte se hádat a podívejte se sem:
http://www.chmi.cz/files/portal/docs/poboc/CB/pruvodce/povo_dnove_zpravy.html
Uvidíte, že povodní před listopadem 1989 bylo docela dost.

(Pavel IP:[79.98.73.*], 01.07.2011 15:11)

olda

Lokální povodně byly i za komunistů. Stačí se podívat do historie. Berounka se vylila několikrát. Želivka také. To mluvím jen o řekách, které jsme měli "za chalupou". Ke škodám, ke kterým došlo v devadesátých letech a v roce 2002 se opravdu musí připočítat i komunistické rozorávání mezí a jejich megalomanské hospodaření v zemědělství. Z menších polí se spojily velké lány, které vodu nestačily zadržet.. a ta se rozlila víc - než měla.

(pozornej IP:[89.190.90.*], 01.07.2011 15:21)

dobře, povodně byly i za komunistů. ale uveďte i jméno jednoho jediného tuneláře za komunistů...děkuji, já to veděl, nenašli...

(Pavel IP:[79.98.73.*], 01.07.2011 15:45)

pozornej

Vy nechcete diskutovat o povodních, Vy se chcete hádat o nesrovnatelném. Za komunistů se výraz tunelář nepoužíval, ale zlodějí bylo taky dost. Politické špičky KSČ se o sebe také dokázaly dobře postarat. Rozdíl je v tom, že tehdy nebyla svobodná média, aby o takových "tunelářích" mohla veřejnost informovat. Jmenujte Vy aspoň 3 jména dnešních tunelářů...i s důkazy ovšem.

**(pozornej IP:[89.190.90.*],
01.07.2011 16:01)**

důkazů je habaděj, to je ztráta času.
třeba teď poslední, rujbena náhod,
hlavní postava koloc. tunelář není
zloděj, to by moh bejt podle zákonů
stíhanej. tunelář je nemrava a
hajzlík....já se nechci hádat. já nezačal.
já reagoval na ty předemnou a chtěl

jsem jim ukázat, jak malicherný jsou
takový řečičky. asi ti pánové
předemnou neviděli obrázky mostu
karla v praze na vltavě před koncem
předminulého století...

(ben IP:[86.49.77.*], 03.07.2011 6:31)

Československá Republika rozbita
šmejdy.....

Československá republika, které jsme
přisahali věrnost, byla rozbita
zdivočelými šmejdy, byly vykradeny
podniky, fondy, cestovky,
kampeličky, banky (28 bankovních
domů), nikdo nebyl potrestán, byl
zašmelen český národní zlatý
poklad, na který se lidé sbírali po
prstýnkách.

Jen částka, kterou stát zaplatil za
sanaci rozkradených bank, kampeliček,
nesplacené dluhy velevážených
"podnikatelů" v Konsolidační bance a
prohrané arbitráže překračují vysoce
bilion korun.

Během osmi let od roku 2000 vzrostl
počet zaměstnanců ve veřejné správě
ze 175 tisíc na 291 tisíc.

Za rok přišlo o práci skoro 200 tisíc
lidí, bez práce jich je už přes 514 779
lidí. Na jedno místo je patnáct
zájemců. Většina průmyslu byla česká.

Dnes abys českou firmu
pohledal. Máme 50.000
bezdomovců, 50.000 narkomanů, 50.000
prostitutek, 50.000 gamblerů.....

V likvidaci šmejdy, zaprodanci a
vlastizrádci, je
průmysl, zemědělství, sklárny, porcelánk
y, zdravotnictví, sociáln
í a zdravotní zabezpečení.

Mládež není vedena k ušlechtilým
cílům, a sebezdokonalování (cvičení v
Sokole, výpravy s Junákem, kroužky s
Pionýrem. Sokol, Skaut, Pionýr, zřejmě
pracují v ilegalitě, není o nich jediná
zmínka v tisku, rozhlase ani

TV! Mládež je
ponechána ulici, drogám, narkomanům, s
prejerům, hernám, gamblerů už je
50.000, a americkým krvákům v
Tv, kde když nedrží druhému u rypáku
pistolí, tak se snad ani nedomluví...
Nehorázně přeplacení šmejdi nám

zdražují elektřinu, plyn, (který už se ani nenamáhají odečítat), nájmy, vodu, potr

(ben IP:[86.49.77.*],
03.07.2011 6:34)

,nájmy, vodu, potraviny, všechno a stále a znehodnocují tak korunu. Někteří pod neuvěřitelnými záminkami, začali jste po zdražení šetřit vodou, tak vám ji musíme opět zdražit, aby jsme měli větší zisky.... Gauneři, tuneláři, defraudanti, zloději, šibři, "rádoby podnikatelé" a šmejdi, tančí na nakradených miliardách a pokoušejí se nám namluvit, že si miliardy vydělali poctivou prací, v potu tváře, a svačinky si nosili z domovaa nad tím rozkradeným bordelem, poletují dva frajeři v Gripénech, vládní letka v érech a dole hlídají žoldáci v transportérech!
Blaničtí rytíři, svatý Václave, vévodo země české, volám Vás, již je čas... všem nepřátelům země české, hlavy dolů!

Rozbor

Vlákno začíná autoritativním tvrzením přispěvatele označeného jako *Sony*, podepřeným obecným a pochybným argumentem (*Za komunistů žádné záplavy nebyly, protože s půdou se hospodařilo tak, že byla schopná zadržet vodu*). Zřejmě si pisatel neuvědomil, že takto vyhraněné prohlášení nenechají další diskutující bez odezvy, nebo to byl přímo jeho záměr. Nebo si byl jeho pravdivostí jist, popřípadě jen chtěl dát najevo svůj postoj ke komunistům a minulému režimu.

Následuje reakce Pavla, který lakonicky odmítá předešlý názor (*To jste si to nějak popletl...*). Není však zřejmé, jestli nesouhlasí s tím, že za komunistů žádné záplavy nebyly, nebo prostřednictvím argumentu non sequitur odsuzuje uváděnou

příčinu jako nedostatečně důvěryhodnou pro tvrzení v hlavní větě Sonym napsaného souvětí (*Za komunistů žádné záplavy nebyly, protože s půdou se hospodařilo tak, že byla schopná zadržet vodu*).

V protikladu k Pavlově mírnému vyjádření nesouhlasu uvozuje třetí příspěvek energické oldovo osočení Pavla (*OMYL, Pavle, to jste si popletl Vy!*). Olda dává za pravdu Sonymu. V argumentaci se objevuje ironie (*Byla v roce 1890, což je, tuším, ještě před Vítězným únorem*) a rovněž ztotožněné pojmenování dvou různých historických událostí (*Vítězný únor* a *Vítězný listopad*).

Čtvrtý diskutér (Kopec), který uvozuje svůj příspěvek zdvořilým oslovením, avšak s ironickým nádechem, adresovaným oběma stranám polemického sporu, využívá exemplum in contrarium. Podle Schopenhauera lze soupeřovo tvrzení vyvrátit pomocí instance, tedy použitím určitého příkladu, na nějž ona protivníkem deklarovaná obecná pravda neplatí.¹⁰¹ Kopec tak v reakci na prvního řečníka (Sonyho) činí prostřednictvím intertextového odkazu na webové stránky Českého hydrometeorologického ústavu. Zamyslíme-li se nad tímto modelem, jde vlastně o jednu z běžně užívaných argumentačních strategií. I ona má svá úskalí. Protivník může v některých případech zpochybnit důvěryhodnost oné instance.

Pavel, taktéž autor v pořadí druhého příspěvku, navazuje na své původní stručné odmítavé konstatování (*To jste si to nějak popletl...*) tentokrát již delším proslovem s konkrétními údaji. Jde o věcnou argumentaci (ad rem), která je v tomto případě o to působivější, že jde o vlastní zkušenost (autopsii).

Následující příspěvek je ilustrativní ukázkou toho, jak někdy přispěvatelé reagují na vcelku nevyvratitelnou argumentaci. Řečník, jenž se sám označuje jako *pozornej*, odvádí pozornost pomocí figury zvané *Ulyxes*, jejíž podstatu Karel Čapek vidí v tom, že umožňuje mluvit o něčem jiném, než o čem se vede spor. „Tím se polemika výhodně oživí, slabé posice se zamaskují a nebere to žádný konec.“¹⁰² Jde vlastně o Schopenhauerem uváděný trik pod názvem *mutatio controversiae* (změna sporu), který dále rozvíjí pod pojmem záškodnictví, *diverse*. „Znamená to, že se chytíme nějaké

¹⁰¹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 37.

¹⁰² ČAPEK, Karel. *Marsyas*. Praha : Fr. Borový, 1941, s. 56.

úplně jiné záležitosti, jakoby (sic) patřila k věci a jako by to byl argument proti soupeřovi. Tento úskok podnikáme v tichosti, pokud se naše diverse přece jen ještě týká tematu diskuse, a zjevně, pokud sice k věci vůbec nepatří, ale náš soupeř ji v podstatě přijme.¹⁰³ K tomuto příspěvku ještě dodejme, že jeho autor předjímá následující reakce, tedy to, že nebudou schopny na jeho jazykový paradox kvalifikovaně odpovědět (*dobře, povodně byly i za komunistů. ale uveďte i jméno jednoho jediného tuneláře za komunistů...děkuji, já to veděl, nenašli...*).

Do diskuse opět vstupuje Pavel, který formuluje výčítku, pomocí níž odhaluje jak úhybný manévr (*mutatio controversiae*), tak onen slovní paradox (*Za komunistů se výraz tunelář nepoužíval, ale zlodějů bylo taky dost*). V závěru svého příspěvku i on provádí částečně úhybný tah, to když chce jmenovat alespoň tři dnešní tuneláře i s důkazy proti nim. Jedná se o argumentum ad ignorantiam, který využívá předpokládané neznalosti oponenta v dané otázce.

Pozornej na to reaguje zlehčujícími slovy *důkazů je habaděj, to je ztráta času*. Tím se v souladu s figurou zvanou Quousque vyvazuje z požadavku přinést důkazy.¹⁰⁴ Přesto jeden důkaz pro své tvrzení dokládá (*třeba teď poslední, rujbena náchod, hlavní postava koloc*). Zároveň se ohrazuje slovy *já se nechci hádat. já nezačal*.

Zakončením tohoto diskusního vlákna je komunikát účastníka bena. Jde sice o jeden souvislý text, je však rozdělený do dvou příspěvků. Svou formou i obsahem se v mnohém vymyká dosavadní diskusi. Nejde v něm ani o povodně, ani jenom o tzv. tuneláře. Jde o obsáhlý, postupně gradovaný výčet negativních jevů dnešní společnosti. Podle Schopenhauera spočívá jeden z řečnických úskoků v překvapení a ohromení protivníka nesmyslným přívalem slov. „Jakmile totiž člověk slyší slova, je přesvědčen, že sdělení má přece určitě nějaký smysl.“¹⁰⁵ V textu se objevují expresivní výrazy (např. *rozbita zdivočelými šmejdy*), příspěvek nepostrádá emocionální náboj. Zároveň se v něm vyskytuje řada číselných údajů. Jednou z charakteristik sofistů, tedy člověka, který záměrně užívá logicky nekorektních úsudků a argumentů k vyvozování chybných závěrů, je podle Edvarda Lotka to, že se snaží vyvolat zdání přesnosti uváděním

¹⁰³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 40.

¹⁰⁴ Srov. ČAPEK, Karel. *Marsyas*. Praha : Fr. Borový, 1941, s. 56.

¹⁰⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 50.

„přesných čísel“, jejichž hodnověrnost nelze v dané situaci prověřit.¹⁰⁶ S těmito přesnými čísly však v tomto případě nekoresponduje celkově nepřesný jazykový projev (chybná interpunkce, dělení slov, kompozice), který ben prokládá i zobecňujícím klamným tvrzením, které se latinsky nazývá *a dicto secundum quid ad dictum simpliciter* (*Sokol, Skaut, Pionýr, zřejmě pracují v ilegalitě, není o nich jediná zmínka v tisku, rozhlase ani TV!*). Příspěvek zakončuje patetické zvolání, které je vyústěním postupné gradace celého textu (*Blaničtí rytíři, svatý Václave, vévodo země české, volám Vás, již je čas... všem nepřátelům země české, hlavy dolů!*).

Diskuse k článku „Praha má Reaganovu ulici. Nápad vznikl v kavárně“.

(z IP:[78.45.212.*], 01.07.2011 19:35)

Zdravíš svoje příbuzné?

(Anička IP:[213.220.232.*], 01.07.2011 21:19)

Za 50 let se všechny ulice budou jmenovat po Arabech, Čiňanech a feministkách :DD

(Marnov IP:[89.102.33.*], 02.07.2011 0:32)

Opravdu by mě zajímalo kdo to těm kavárenským povalečům schválil. Přece nikoho nezastupují a takováhle šaškárna s přejmenováním korunuje patolízalský zpěv minystrině opravny. Jmenovitě kdo všechno to schválil? To nemohl být jeden poťouchlý darebák...

(Židokracie IP:[94.113.1.*], 02.07.2011 2:16)

Všimli jste si ,jak židobolševik přiznává ,že Plyšák byl řízen tajnými službami ,tedy StB ,CIA ,KGB a Mosadem.)))

(Modre svine IP:[193.200.150.*],
03.07.2011 9:44)

¹⁰⁶ LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 134.

Pražské pravice opice pojmenujte si celé město na Washington a budete spokojeni

**(gratulace k okupaci IP:[195.12.154.*],
02.07.2011 16:57)**

to asi ten starší vožrala HAVel dojednal

**(B. Šimoník Brno IP:[77.48.243.*],
02.07.2011 17:40)**

U nás novodobé názvy ulic jsou po různých obejdech.

(česká švejkovina IP:[90.176.2.*], 02.07.2011 17:43)

se u těch hospodských povalečů projevila a tak už i komediant Regan je na našem seznamu ulic. A ti hlupáci už neví jakým způsobem projevit své říťolezercví.

(Carda. IP:[77.48.243.*], 05.07.2011 7:42)

Tak chátra zase pracuje v potykách jako za komančů.

(cenzorská krysa IP:[94.113.1.*], 02.07.2011 1:23)

židy

Rozbor

Diskusní vlákno začíná oznámením o smazání příspěvku administrátorem, protože obsahoval vulgární výrazy.¹⁰⁷ Že šlo o vulgární příspěvek, se dá odvodit i z otázky následujícího anonymního diskutéra, která je nejspíše posměšná (*Zdravíš svoje příbuzné?*).

Příspěvatelka Aniicka využívá zobecňujícího a zjednodušujícího konstatování (*Za 50 let se všechny ulice budou jmenovat po Arabech, Číňanech a feministkách :DD*). Aniicka tak dává najevo své přesvědčení o určité společenské tendenci, představované multikulturalismem a národnostními záležitostmi (*Arabech, Číňanech*) a též genderovou

¹⁰⁷ Jelikož byl tento příspěvek odstraněn, tak stanovených deset zkoumaných příspěvků počítám až od následujícího.

problematikou (*feministkách*). Svou repliku zakončuje emotikonem signalizujícím zesílený úsměv. Problematice emotikonů v internetové komunikaci se podrobně věnuje práce Evy Jandové.¹⁰⁸ Komentování vlastního textu pisatelem pomocí emotikonu je v chatové komunikaci rozšířený jev. Podle Olgy Müllerové je možné všeobecně pozorovat, že mladí lidé se smějí víc než staří a ženy se smějí víc než muži. Humor má v komunikaci důležité funkce, slouží k momentálnímu vyrovnávání rozdílů mezi partnery komunikace, může skrývat i omluvu, kritiku či zmírnit odmítnutí.¹⁰⁹ Zdá se, že podobně to funguje i v komunikaci internetové.

Tematika multikulturalismu i feminismu se v masových médiích objevuje často a jejich percipienti mají sklon přijímat a odrážet významové strategie autorů zpráv. Problematikou se od 60. let 20. století zabýval Stuart Hall z birminghamského Centra pro současná kulturní studia. V komentáři k jeho dílu nastoluje Angela McRobbie otázku: „Shodli bychom se dnes, stejně tak jako účastníci debaty u kulatého stolu v pořadu *Panorama* z roku 1976, že multikulturalismus ohrožuje jednotu Velké Británie?“¹¹⁰ A zároveň formuluje Hallovu hypotetickou odpověď, že vše závisí na tom, do jaké míry se provozovatel vysílání snaží určit hranice zdánlivé pluralitě názorů a mít nad ní kontrolu.¹¹¹ K feminismu McRobbie podotýká, že v rámci širší kulturní sféry lze vyzorovat charakteristické tendence, směřující k jeho odmítnutí, ale jejich povaha není otevřeně homofobní.¹¹² Uvedené stojí za zmínku z toho důvodu, že rétorika uživatelů diskusí na internetu čerpá z masových médií, jež dávají rámec široké kulturní komunikaci, z velké části svou látku.

V příspěvku Marnova se vyskytují negativně hodnotící výrazy jako *kavárenští povaleči*, *šaskárna*, *patolizalský zpěv* a *poťouchlý darebák*. Tento účastník diskuse se dovolává seznamu jmen lidí odpovědných za schválení nového názvu dané ulice a zároveň zřetelně verbalizuje, co si o nich myslí (*To nemohl být jeden poťouchlý darebák...*). Všimnout si lze jazykové hry s hláskovým sledem (*minystrině opravny*). Současně se v jeho textu objevuje rétorická taktika, která znevažuje lidi veřejně činné, a

¹⁰⁸ Srov. JANDOVIČ, Eva a kol. *Čeština na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006. 264 s.

¹⁰⁹ HOFFMANNOVÁ, Jana, MÜLLEROVÁ, Olga, ZEMAN, Jiří. *Konverzace v češtině*. 1. vyd. Praha : Trizonia, 1999, s. 74-75.

¹¹⁰ McROBBIE, Angela. *Aktuální témata kulturních studií*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006, s. 38.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž, s. 94.

přítom bez širšího či politického mandátu (*Přece nikoho nezastupuji*). Vladimír Just kriticky připomíná postoj Václava Klause k „samozvaným“ a „nikým nevoleným“ elitám.¹¹³

Následující komunikát postrádá srozumitelnost, ač je z gramatického hlediska v zásadě v pořádku. Objevuje se složenina (*židobolševik*), univerbizující proprium (*Plyšák* zřejmě jako metafora sametové revoluce, tedy „metafora metafory“) a akronyma (*StB, CIA, KGB, Mosad*). Jde o útok na vedlejší znaky (*argumentum ad personam circumstantial*). „*Argumentaci pana/paní X. neberte v úvahu, je známo, že ho/ji platí Berlín, Moskva, Peking, Praha, Vatikán, Washington, mezinárodní dřevařský, zbrojní, tabákový koncern, starosta sousední vesnice...*“¹¹⁴

Pátý příspěvek demonstruje u některých internetových komunikantů oblíbenou strategii, při které místo určené na jméno vyplní účelovým a často útočným výrazem (v tomto případě *Modre svine*). Příspěvek samotný, ztvárněný bez interpunkčních znamének, je výzvou dovedenou ad absurdum (*Prazske pravicove opice pojmenujte si cele mesto na Washington a budete spokojeni*).

Šestý vklad do diskuse je argumentem ad personam abusive (*to asi ten starej vožrala HAVel dojednal*). Ve skutečnosti se pochopitelně o žádný argument nejedná. Podle J. Drtilové a F. Koukolíka jde pravděpodobně o nejrozšířenější logický klam všech dob a míst. „*Takový dědek, smrkáč, puberťáčka, ateista, flandák, fašoun, komouš, levičák, pravičák, zaprodanec minulého režimu, zaprodanec současné moci... nám bude něco vykládat!*“¹¹⁵

B. Šimoník z Brna lakonicky vyjadřuje svůj vztah k osobě, po které se ulice bude nově jmenovat (*U nás novodobé názvy ulic jsou po různých obejdech*).

Osmý příspěvek jeho autor rozděluje do nadpisu (místo jména napsal *česká švejkovina*) a samotného příspěvku, který je pokračováním (*se u těch hospodských povalečů projevila a tak už i komediant Regan je na našem seznamu ulic. A ti hlupáci už*

¹¹³ JUST, Vladimír. *Slovník floskulí 2*. 1. vyd. Praha : Academia, 2005, s. 113-114.

¹¹⁴ DRTILOVÁ, Jana, KOUKOLÍK, František. *Vzpouza deprivantů*. Praha : Galén, 2006, s. 289.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 288.

neví jakým způsobem projevit své řiřolezecrví). Za komentář stojí jazyková nedbalost, projevující se špatným pravopisem a překlipy, stejně jako celkově depreciativní charakter příspěvku.

Pod předposledním zkoumaným textem tohoto vlákna je podepsán Carda, ale z IP adresy můžeme odvodit, že do polemiky pravděpodobně znovu zasahuje autor sedmého příspěvku (B. Šimoník). Podobně jako jeho předchozí text (*U nás novodobé názvy ulic jsou po různých obejdech*), i tento je stručný a ostouzející, celkově však méně srozumitelný (*Tak chátra zase pracuje v potykách jako za komančů*). Apelatium *komanči* se v neformální komunikaci ujalo jako označení pro komunisty. Stalo se tak na základě hláskové podobnosti, ale i přenesené významové souvislosti (rudá barva).

Taktěž poslední vklad do diskuse je označen stejnou IP adresou jako příspěvek v pořadí čtvrtý (tedy *Všimli jste si ,jak židobolševik přiznává ,že Plyšák byl řízen tajnými službami ,tedy StB ,CIA ,KGB a Mosadem.))*), na který tematicky navazuje a který – vezmeme-li v potaz pragmatický kontext – taktěž vznikl v časných ranních hodinách (2.16 hod., resp. 1.23 hod.). Je tvořen pouze jedním slovem (*židy*) a porušuje zřejmě všechny H. P. Gricem stanovené zásady úspěšné komunikace, tedy maxima kvantity, maxima kvality, maxima relevance a maxima způsobu. Při zapojení čtenářovy komunikační kompetence ovšem i tak o svém původci leccos prozrazuje.

2.3.2 iDnes.cz

Diskuse k článku „Registrované partnerství slaví pět let, na matriku zašlo přes tisíc párů“.

Ach jo

Bohužel organizace typu Lnadruhou vše podělají. Ano,nemožnost adoptovat děti může některému homo páru vadit a může jim to komplikovat život,ale nechápu proč tenhle problém vydávat za problém celé menšiny.

Osobně jsem s partnerem s kterým žiju 20 let RP uzavřel a rozhodně plní vše co jsem od tohoto typu svazku očekával. Náš hlavní důvod proč jsme do RP vstupovali byla legalizace našeho svazku před zákonem. Tedy abychom si nebyli po těch společně strávených letech před zákonem cizí osoby. Můžeme po sobě dědit,máme ze zákona nárok na informace o zdrav. stavu partnera a můžeme tak jako u regulerního manželství odmítnout u případného soudu vypovídat proti svému partnerovi.

Nevím jak jiným,ale nám RP vyhovuje a defacto ani víc už nepožadujeme. Adopcím fandím,ale rozhodně popírám,že by to řešila většina lidí v homo komunitě. Naopak - těch,kteří mají zájem o adopce je naprosté minimum. Takže to laskavě nevydávejte jako něco co by homo komunitu nějak zásadně tížilo !

- [Lanta 2004](#)
- [1.7.2011 20:46](#)

Re: Ach jo

Jak je vidět, tak bum svateb už přešel. Homo dostali rozum. A to, co tady píšeš o dědění a pod. je upraveno i v zákonech. .Např. Když jdeš do nemocnice, automaticky se tě ptají, komu mohou podávat informace atd., dědit není problém, napsat závěť a pod. Byly to od vás jen výmluvy, abyste něčeho, opravdu blbého dosáhli. Zkrátka, moc řevu k vůli blbosti.

- [hany1](#)
- [1.7.2011 21:18](#)

Re: Ach jo

Než začneš něco psát tak si zjisti skutečný stav věcí. Tak jen pro příklad k tomu dědictví. Pokud má jeden z partnerů potomka,pak bez RP je tento výhradním dědicem a partner ani kdyby se zbláznil tak bez RP nemá nárok takřka na nic. Vše dědí potomek a je jen na jeho libovůli zdali nechá třeba v bytě či domě psaném na jeho rodiče přeživšího partnera bydlet. Tento se nikdy nemůže dostat v dědictví do první dědické skupiny. Je jen jedna možnost a to ta,že by své dítě rodič vydědil a tím upřednostnil závěti svého partnera. Jiná možnost není !

K tomu lékaři - ano,lékař se vás ptá komu má poskytovat informace,ale v případě,že nejste přímý příbuzný pak tyto informace má právo lékař neposkytnout 😊

- [Lanta 2004](#)
- [1.7.2011 21:23](#)

Re: Ach jo

U lékaře se tě ptají komu, mohu podávat informace. Tak nekecej. Vůbec se neptají v jakém si k němu svazku. Co se týká dědění. Tak buď chci něco dát svým dětem nebo ne. Jen je třeba se zařídit předem.

- [hany1](#)
- [1.7.2011 21:27](#)

Re: Ach jo

To platí i u normálních lidí.

- [hany1](#)
- [1.7.2011 21:28](#)

Re: Ach jo

Tak když ležíš v nemocnici s nějakou chřipkou tak asi problém není,ale když loni ležela moje mamka v nemocnici s rakovinou tak rozhodně lékař jen tak na setkání každému nevytruboval jak na tom mamka je. Poměrně dost si prověřovali komu důvěrné informace poskytují 😊

- [Lanta 2004](#)
- [1.7.2011 21:30](#)

Re: Ach jo

Ano, matka svým podpisem stvrzuje, že ten a ten může dostávat informace!

- hanyl
- 1.7.2011 21:35

Re: Ach jo

Ty seš vážně mimo - matka už neměla sílu podepsat naprosto nic 😞

- Lanta 2004
- 1.7.2011 21:38

Re: Ach jo

Já vím, že ty budeš stále mlet svou. Svého jste dosáhli, tak buď spokojený.

- hanyl
- 1.7.2011 21:41

Re: Ach jo

Tak snad píšou, že sem, ne? Nechápu spíš co řešíš ty 😊

- Lanta 2004
- 1.7.2011 21:44

Rozbor

Zkoumané vlákno je dialogem mezi dvěma čtenáři představujícími odlišný pohled na registrované partnerství. Vzhledem k tomu, že oba byli u počítače ve stejnou dobu, má tato diskuse charakter synchronního chatu. Jde o ukázkou tematicky sevřené a souvislé argumentace mezi dvěma účastníky, na níž je patrný postupný vývoj polemiky.

První příspěvek začíná vymezením se vůči sdružení eLnadruhou, které je v článku zastoupeno jako dotazovaná autorita. Diskutér Lanta 2004 odmítá v dané záležitosti jeho mediální činnost. Byť připouští, že *nemožnost adoptovat děti může některému homo páru vadit a může jim to komplikovat život*, tak nechápe, proč citované sdružení vydává tento problém za problém celé homosexuální menšiny. V druhém odstavci své řeči popisuje vlastní zkušenost, ze které je patrné, jak se ho problematika osobně dotýká. Rozvádí konkrétní argumentaci na podporu registrovaného partnerství (*Můžeme po sobě dědit, máme ze zákona nárok na informace o zdrav. stavu partnera a můžeme*

tak jako u regulerního manželství odmítnout u případného soudu vypovídat proti svému partnerovi). Konec celého příspěvku představuje energický protest vůči vyznění článku (Takže to laskavě nevydávejte jako něco co by homo komunitu nějak zásadně tížilo !).

Oponent hanyl, tedy autor následujícího příspěvku, si všímá v článku zmíněného nižšího počtu uzavřených partnerství v roce 2010 než v roce 2007. Může jít o fallacia accidentis neboli úsudek pouze na základě náhodného jevu. V běžné, tedy nevědecké komunikaci ovšem tento argument zpravidla nebývá méněcenný. Následuje konkrétní argumentace pomocí situačních příkladů. Komunikát je zakončen sumarizujícím tvrzením s použitím negativně hodnotících slov (*Byly to od vás jen výmluvy, abyste něčeho, opravdu blbého dosáhli. Zkrátka, moc řevu k vůli blbosti*).

Ke slovu se opět dostává Lanta 2004, jehož příspěvek začíná výtka, kterou lze chápat jako předpoklad smysluplné komunikace obecně (*Než začneš něco psát tak si zjistíš skutečný stav věci*). Následně deduktivně přechází k jednomu příkladu, tedy dědictví, podepřenému argumentací ad rem.

Věcná předchozí replika je odmítnuta podstatně kratší, ale podobně věcnou replikou oponenta. Vložena je ale i emocionálně-expresivní výtka (*Tak nekecej*).

Podle Arthura Schopenhauera je protivník ve stavu zlosti neschopen správně usuzovat a postřehnout svoji eventuální výhodu. Dohnat ho do tohoto stavu je jedním z eristických triků.¹¹⁶ Dalším je pak jazyková manipulace, kdy řečník vnímavému percipientovi prozradí svůj postoj a úmysl jmény, která věcem dává.¹¹⁷ V dodatečné replice hanyho1 se snoubí oba řečnické klamy. Svým konstatováním dává implicitně, a přesto velmi okázale najevo svůj názor, že homosexuálové nejsou normální lidé (*To platí i u normálních lidí*).

Pokud bylo smyslem předchozí repliky vyprovokovat soupeře k argumentaci ad personam a odvést ho tak od argumentace ad rem, tak se záměr zdá se příliš nezdařil. Lanta 2004 se uchyluje k argumentaci založené na vlastní zkušenosti a zakončené emotikonem, tzv. smajlíkem.

¹¹⁶ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 27.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 30.

Hanyl chápe příspěvek Lanty 2004 jako potvrzení svého postoje, což také zdůrazňuje vykřičníkem (*Ano, matka svým podpisem stvrzuje, že ten a ten může dostávat informace!*). Tímto textem začíná pět příspěvků symetricky kratších, které nesou znaky větší komunikační dynamiky.

Nyní se Lanta 2004 dostává k argumentaci ad hominem, již rezolutně odmítá předchozí argumentaci (*Ty seš vážně mimo - matka už neměla sílu podepsat naprosto nic*☹).

Hanyl kontruje figurou zvanou *Termini*, která spočívá v tom, že se využívá určitých speciálně polemických obrátů (*Já vím, že ty budeš stále mlet svou*). „Napišete-li, dejme tomu, že po vašem zdání pan X. nemá v něčem pravdu, odpoví pan X., že jste se na něho ‚zákeřně vrhl‘. Jste-li toho názoru, že něco pohříchu není v pořádku, napiše váš odpůrce, že nad tím ‚lkáte‘ nebo ‚roníte slzy‘. Podobně se říká ‚láteří‘ místo protestuje, ‚klevetí‘ místo poznamenává, ‚spílá‘ místo kritizuje a tak dále.“¹¹⁸ Druhou výpovědí v příspěvku dává hanyl polemice směr od konkrétního tématu k obecnějšímu, abstraktnímu, a tím se snaží vtisknout debatě klidnější „tón“ (Lanta 2004 – *Ty seš vážně mimo - matka už neměla sílu podepsat naprosto nic*☹ vs. hanyl – *Svého jste dosáhli , tak bud' spokojený*).

Lanta 2004 na záměr (návrh) hanylo 1 přistupuje a nemá v úmyslu předkládat další argumenty, které by vedly k opětovnému vyostření polemiky (*Tak snad píšu, že sem, ne? Nechápu spíš co řešíš ty*☺).

Diskuse k článku „Osmiletý vnuk nasadil babičce pouta, osvobodit ji museli policisté“.

Na co
si asi babca chtěla hrát 🤪🤪🤪?

- [camilin](#)
- 3.7.2011 15:56

¹¹⁸ ČAPEK, Karel. *Marsyas*. Praha : Fr. Borový, 1941, s. 53.

Re: Na co

testo prispevek jsem nahlasil jako nevhodný 🤔🤔🤔🤔

- [L.u.k.a.s](#)
- 3.7.2011 20:37

drátem se daly otevřít ty hodně starý policejní

rok výroby tak někdy 1985-90. To jsem měla vyzkoušený 🤔

- [Scarlett O Hara](#)
- 1.7.2011 17:21

Bych

babu nechala zaplatit výjezd. To nemá číslo na zámečníka?

- [Tutuš](#)
- 1.7.2011 17:13

Re: Bych

Aby ses nepokakal.

- [Lavrentij Berija](#)
- 1.7.2011 17:20

Re: Bych

To u mě nehrozí 🤔

- [Tutuš](#)
- 1.7.2011 17:39

Re: Bych

... upozornění přišlo pozdě. 🤔

- [grandemi](#)
- 3.7.2011 8:48

Re: Bych

- [Zůstaň nad věcí, baby](#)
- 4.7.2011 20:54

Re: Bych

...cislo na zamecnika taky nemam ... 🤔

- [110661](#)
- 1.7.2011 19:17

Re: Bych

- grandemi
- 3.7.2011 8:47

Rozbor

První příspěvek uživatele/uživatelky camilin je rozdělen mezi nadpis (titulek) a samotný text. Jde o ironii, která vznikla na základě významového posunu smyslu článku, nebo přinejmenším titulku. Odlehčené vyznění je zesíleno hypokoristikem (*babca*) a hned třemi smajlíky. Umění vyjadřovat humor, duchaplnost, ale vhodně taktéž ironii, je nesporně velkou předností každého rétora. Podle Marka Nekuly je však ironie „hra na sdělení“.¹¹⁹ Příznačné je, že právě internetoví řečníci o ni usilují velmi často.

L.u.k.a.s., druhý účastník, pochopil předešlou ironii a snaží se sám vtipně zareagovat (*testo prispevek jsem nahlasil jako nevhodný*). Žádoucí vyznění jistí hned čtyřmi grafickými smajlíky. Jana Hoffmannová si všímá neformálnosti, bezprostřednosti, nespoutané a nonkonformní autenticity komunikace na chatu, které jsou však doprovázeny i zdánlivým opakem – určitým exhibicionismem především mladých pisatelů (mluvčích?). Přítomno je bombastické přehánění, afektovanost i třeštivé sémiotické dovádění, hrátky s jazykem i s grafikou.¹²⁰

Scarlett O Hara se svěřuje, že ze starých policejních pout se lze vyprostit. Po přečtení článku se rozhodla přispět vlastní zkušeností, která má lehce „kriminální nádech“, který v prostředí internetu působí jako žádoucí zpestření.

Uživatelka označená jako *Tutuš* obrací dosavadní přátelský duch dialogu ve výpad proti zmiňované osobě v článku. Patrné je to už na pejorativu (*babu*, srov. hypokoristikon *babca* v laškovném prvním příspěvku uživatele/uživatelky camilin). Formální otázka *To nemá číslo na záměčníka?* implikuje spíše radu či výtku, jak se měla daná osoba v nastalé situaci – podle ní – správně zachovat.

¹¹⁹ NEKULA, Marek. *Pragmalingvistická interpretace ironie*. Slovo a slovesnost 51, 1990, s. 95.

¹²⁰ JANDOVÁ, Eva a kol. *Čeština na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 167.

Pátý komunikant se ohrazuje proti strohému tónu předešlého příspěvku, na který reaguje pomocí zdrobnělého slovesa (*Aby ses nepokakal*).

Následuje reakce oslovené Tutuš, která využívá toho, že předchozí řečník přehlédl femininní koncovku slovesa (*Bych babu nechala zaplatit výjezd*). Dává tím najevo, že pokud příspěvek *Aby ses nepokakal* směřoval jí, tak se mívá účinkem, neboť ona je žena (*To u mě nehrozí*).

Grandemi však zřejmě nepochopil pravý důvod reakce Tutuš a vtipně se snaží dovodit příčinu (*...upozornění přišlo pozdě*). Roli humoru v řečnictví se věnoval například M. T. Cicero. Rozdělil vtip do dvou základních druhů: věcný a slovní. Přestože humor řečnický projev zpestřuje, není jeho užití libovolné. „A jako se má řečník při anekdotách a karikatuře varovati vzoru herců mimických, tak se při vtipu slovném co nejpilněji vyhýbati musí nechutným šprýmům.“¹²¹

Příspěvek osmý představuje emotikon v podobě zdviženého palce, tedy jako vyjádření souhlasu, či ještě spíše ocenění.

Předposlední vklad do diskuse je navázáním na reakci Tutuš, tedy že by měla dotyčná osoba zaplatit výjezd policejní hlídky, neboť nezavolala zámečnickovi. Uživatel označený pouze čísly (110661) jako by chtěl vyjádřit to, že nosit s sebou číslo na zámečnicka není zrovna obvyklé.

Sledované vlákno uzavírá opět grandemi, a to heslem Policie České republiky (*Pomáhat a chránit*). Ne vždy je možné v komunikaci na internetu, ve které se nemůžeme opřít o mimiku a gestikulaci, s alespoň relativní jistotou určit, jestli je dané tvrzení míněno vážně či nevážně. Aby podpořili požadované vyznění svých výpovědí, zhusta používají internetoví řečníci již zmiňované emotikony. Taktéž intertextualita, do které heslo *Pomáhat a chránit* můžeme zahrnout, je jevem v těchto diskusích velice

¹²¹ CICERO, M. Tullius. *Troje knihy o řečnictví*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1915, s. 147.

častým. Podle Evy Jandové se bez ní pisatelé neobejdou například při „teasingu“, tedy vzájemném popichování a škádlení.¹²²

Diskuse k článku „Češi se po Fukušimě bojí radioaktivních hub. Hloupost, míní odborníci“.

Strašák

Houbařů znám hodně ale ještě jsem nikoho neslyšel, že by se letos bál jít na houby kvůli Fukušimě. Každý trošku inteligentní člověk dobře ví, že je to blbost....

- [Dawemaster](#)
- 1.7.2011 7:10

Hříby

Jen jestli neměli na mysli atomové hříby. 🤔

- [fantomas2000](#)
- 1.7.2011 7:10

Blog pana Borovičky

<http://borovicka.blog.idnes.cz/c/195341/Jsou-houby-radioaktivni.html>

- [Letzte Version](#)
- 1.7.2011 7:09

Češi se bojí hub

Podle mě by se měli bát spíš redaktorů, kteří píší takové nesmysly. Jak může mluvit za čechy? Kolik set tisíc jich oslovil?

- [Taran](#)
- 1.7.2011 7:07

Panebože, já žasnu jak jsou lidi vypatlaný. Neuvěřitelné.

Černobyl vybuchl v roce 1986.

Tj. před 25 lety. A poločas rozpadu izotopu 90 Stroncía je 30 let.

Takže mentálkové by se měli obávat Černobyli. Nikolov Fukušimy, která je přes půl planety.

- [První jezdec apokalypsy](#)
- 1.7.2011 7:01

A urcite se Cesi boji?

Nebo jen novinari siri hoax?

- [pivak](#)

¹²² JANDOVÁ, Eva a kol. *Čeština na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, s. 214.

• 1.7.2011 6:58

Jenom at' se lidi bojí

Bude v lese klid a víc hub. 😂

• kolos.veliky

• 1.7.2011 6:47

Obvykle ten,

který tuto poplašnou zprávu vydá, si později libuje, jak mu v lese ubylo konkurenčních houbařů... 😊

• ELAPHURUS

• 1.7.2011 6:42

Spam se šíří netem jak lavina

Jak tomu může někdo věřit? Ale at' si věří radiaci v houbách, zbyde víc na mně 😂

• crocodileclip

• 1.7.2011 6:33

kterí češi ?

• strejda.Brutek

• 1.7.2011 6:32

Rozbor

Příspěvek nadepsaný *Strášák* je příkladem deduktivního uvažování pisatele na základě vlastní zkušenosti. Všimnout si lze tzv. klasifikujícího jazyka, což je klam složený z citově nabitých pojmů. „V argumentaci se užívají pojmy »rozumný člověk«, »vlastenec«, »slušná žena«, »slušný člověk«, »mravný člověk«, »hodné dítě«, »dospělý jedinec«, »odpovědný člověk«, »věřící«, »dobrý lékař«, »správný chlap« a podobně.“¹²³

Následující pisatel, označený jako *fantomas2000*, vtipně využívá metafory (*Jen jestli neměli na mysli atomové hříby*).

¹²³ DRTILOVÁ, Jana, KOUKOLÍK, František. *Vzpouza deprivantů*. Praha : Galén, 2006, s. 287.

Další příspěvek tvoří pouze tzv. link, tedy hypertextový odkaz na stránky mykologa z Akademie věd ČR, které jsou avizovány v nadpisu (*Blog pana Borovičky*).

Čtvrtý zkoumaný vklad do diskuse je tvořen třemi výpověďmi. První je bonmotem reagujícím na titulek článku (*Podle mě by se měli bát spíš redaktorů, kteří píšou takové nesmysly*). Následující dvě tvoří otázky mířící na protivníka, v tomto případě redaktora. Ty nesou znaky Schopenhauerem uváděného triku spočívajícího v tázavém postupu vůči protivníkovi, kterého je třeba zahrnout množstvím obširných dotazů.¹²⁴

Pisatel, který se označil za *Prvního jezdce apokalypsy*, se na rozdíl od předešlého diskutéra neobrací na autora článku, ale na v článku popisované houbaře, ke kterým zaujímá pejorativně-expresivní stanovisko (*Panebože, já žasnu jak jsou lidi vypatlaný. Neuvěřitelné*). Následuje argumentace jiným příkladem jaderné havárie, která je podle diskutéra větší hrozbou.

Další komunikant otázkou v nadpisu opět zpochybňuje tvrzení novináře o obavách houbařů z radioaktivity (*A urcite se Cesi boji?*). Následuje doplňující otázka v samotném textu příspěvku (*Nebo jen novinari siri hoax?*).

Produktor pod jménem *kolos.veliky* reaguje lehce ironickým tvrzením v nadpisu (*Jenom at' se lidi boji*) i vysvětlujícím textem (*Bude v lese klid a víc hub*).

V podobném smyslu je příspěvek ELAPHURUSe, rozdělený mezi nadpis (*Obvykle ten,*) a další text (*který tuto poplašnou zprávu vydá, si později libuje, jak mu v lese ubylo konkurenčních houbařů....*).

Diskutér crocodileclip se podivuje nad tím, že někdo věří informaci o radioaktivitě hub. Podobně jako kolos.veliky, i on se však těší, že bude z této zprávy profitovat.

Posledním zkoumaným textem tohoto vlákna je otázka (*kterí češi ?*), následovaná emotikonem v podobě neutrálního, možná nechápavého výrazu (😐).

¹²⁴ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 26-27.

2.3.3 Neviditelný pes

Diskuse k článku „Jó, v Bechyni a Berouně, tam se žije!“.

no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: F. Doušek **Datum:** 01.07.2011 00:16

řádit sockomunisti a v Barceloně sociálisti.

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: J. Brunner **Datum:** 01.07.2011 01:48

A ještě paradoxně mají socialistické vlády, které se na státních dlužích podstatně podíleli. Pan Jelínek by také nejraději rozdával a ulehčoval. Momentálně knihkupcům, dovoval knihovny, v téměř každém jeho článku se další potřební najdou. Je to s odpuštěním skuhral, který by uměl dobře dělat dluhy.

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: M. Trhlík **Datum:** 01.07.2011 06:30

Pane Doušku a jste si jist, že v Athénách, Barceloně, ale i v Londýně, či Polsku řadí jen sockomunisti či socialisti? Nemusíme souhlasit s článkem pana Jelínka, ale asi by bylo dobré se zamyslet nejen nad našimi odboráři, ale i nad těmi z ostatních zemí. U nás se hovoří o oranžovorudých odborech, ale po jakou hlavičku vystupují jinde? Víte oni lidé asi na celém světě jsou "uvědomělí", než se sáhne na jejich pohodlí.

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: F. Svoboda **Datum:** 01.07.2011 09:08

Pane Trhlíku, nezáleží pod jakou barvou tzv. poctiví pracující řadí v ulicích. Svou podstatou jsou to lidé, kteří neberou zodpovědnost do svých rukou, kteří nehodlají přemýšlet a pracovat na svém rozvoji duchovním i ekonomickém. V naší rodině (spíše rodu) se i takoví vyskytují i když velká většina maká a žije si velmi slušně. Uvedu příklad : můj tatínek byl v padesátých letech vyhozen z práce (z vysoké školy) a šel dělat manuálně doslova k lopatě. Jelikož pracoviště bylo na stabilním místě v terénu, ihned pustinu okolo sebe zplanýroval a pěstoval tam zeleninu, která stačila nejen pro naši rodinu. Po večerech, za mojí pomoci (tehdy středoškoláka) počítal a rýsoval různé grafy pro podklady jakési výzkumné práce. Kromě toho jsme chodili s batohy na dřevo (klacky) do lesa, abychom i zde odlehčili výdajům za otop. Také můj tchán byl vyhozen z výzkumného pracoviště , rovněž k lopatě . Po večerech překládal a doučoval studenty, takže i se 4 dětmi krušnou dobu slušně přežil. Já jsem ji takové potíže neměl, nicméně coby nestraníka a antikomunistu jsem měl běžné místo- na vedoucí ani pomyšlení, totéž manželka.

Začali jsme si přivydělávat ručními pracemi pro jisté družstvo, později jsme začali pěstovat okrasné dřeviny, což děláme již 40 let. Postupně jsme postavili rodiný dům, kde žijí naše děti. Pensi máme

malou, ale nestěžujeme si, neboť jsme neustále činní na zahradě i při chovu králíků. Zapomněl jsem podotknout, že počátkem 90-tých let jsme oba ztratili zaměstnání, ale znovu jsme si vytvořili pracovní místa. Mimochodem u moře resp. Balatonu jsme byli 2 x.. Ze zkušenosti vlastní i svého okolí tvrdím, že dnes (resp. r. 2009) je životní úroveň na svém vrcholu a že ten, kdo chce pracovat tak si práci najde, nejdříve jakoukoliv, pak se rozhlédne a situaci si bude zlepšovat. Je však třeba makat a zase makat a neřvat socanským způsobem v ulicích !!!!!!!!!!!!!!!

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: M. Trhlík **Datum:** 01.07.2011 10:33

Pane Svobodo,ale já s Vámi naprosto souhlasím.Jen jsem chtěl poukázat na lidi,kteří jsou "uvědomělí" jen do té doby,než se dotknou reformy jejich maličností. Jak je vidět není to jen výsada oranžovorudých odborářů v Česku,ale na celém světě.Lidé,kteří stávkují,ani neví kdo stojí v pozadí jejich nároků.Nevím sice,zda Váš názor,že kdo chce pracovat práci si najde je ten nejlepší,ale to už je věcí vlády,že podporuje ty,kteří pracovat nechtějí.A vůbec už nejsem řesvědčen o tom,že ti co nemakají vyřvávají v ulicích,protože těm to vyhovuje.Kdo a jak ty,kteří makat nechtějí přesvědčí,že jiná cesta není,než si nějakou práci najít?Již jednou jsem se ptal,co sledují stávkující v Řecku,kteří ničí pomalu vše nač přijdou.Chtějí vyvést Řecko z marastu,nebo si zachovat takovou situaci,aby se měli dobře i za cenu,že se zhroutí celé hospodářství.

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: F. Svoboda **Datum:** 01.07.2011 11:53

Pane Trhlíku, k Vaší připomínce ohledně toho, že kdo chce pracovat... podotýkám, že uznávám, že někdy je dnes opravdu těžké práci sehnat. Člověk může být nezaměstnaný (to jsme si zkusili) 3 měsíce, půl roku, ale rozhodně ne rok nebo ještě déle. Vždyť každá lidská bytost má určité předpoklady, vlohy či um. Někdo zná jazyky, ekonomii, jiný dovede bezvadně manuálně pracovat apod. Je však třeba nepolevit a své dovednosti rozvíjet, setkávat se s lidmi, naslouchat a hledat inspiraci. Samozřejmě, že pokud je někdo handicapován zdravotně, či svojí situací (osamělá matka s dětmi, invalidé), tam bezpodmínečně musí nastoupit stát a v takových případech by pomoc měla být slušná a ne nuzácká. Tot' vše, myslím, že si rozumíme. Zdraví Vás F.S.

Re: no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách:

Autor: F. Doušek **Datum:** 01.07.2011 10:52

Ano, máte pravdu pane Trhlíku. Alespoň v tom, že ti "uvědomělí" lidé i strany, kteří mají plné huby solidarity tuto solidaritu zapomenou v okamžiku, kdy ji po nich někdo osobně vyžaduje.

Ono toho bolí tůhle, onoho támhle, ale:

Autor: P. Kolar **Datum:** 01.07.2011 01:48

když se to veme tak kolem a kolem, tak má pan Kalousek pravdu.

Re: Ono toho bolí tůhle, onoho támhle, ale:

Autor: J. Vích **Datum:** 01.07.2011 03:09

Ono jistě nezačalo nic bolet ještě vás, jak vidno, ale nebojte i na vás si ti, co jim váš pan Kalousek posluhuje, už vaří vodu. Ono i to, co Vám dává ten pocit jistoty, může zmizet během krátké doby, jak pára nad hrncem. A jen díky vysmátým ignorantům typu tohoto pána, s nímž si oba stejně vidíte, jen na špičku vlastního nosu, se v reálu dočkáte té skutečné krize a vlády lůzy, jako tomu bylo v historii vícekrát.

To, že se K. chtěl celkem nedávno, když mu hrozilo že půjde od korýtka, spolčit se socany, mu odpustil i ten čestný pan šlechtic, nejspíše si toho nevšim, asi v tu dobu podřimoval v Bechyni na nějakém rautu.

Re: Ono toho bolí tůhle, onoho támhle, ale:

Autor: P. Matustik **Datum:** 01.07.2011 04:32

Jak tak cestuji po svete, tak bych rekl, ze se mate docela dobre.
Rozhodne lepe nez vetsina lidi na tehle planete.

Rozbor

Příspěvatel F. Doušek se na autora článku obrací přímým oslovením a formuluje argument, kterým vystupuje proti myšlence uvedené v posledním odstavci daného článku. F. Doušek nachází jinou příčinu nepokojů v ulicích Athén a Barcelony (**no jo, Jelínku, ale to by nesměli v Athénách řídit sockomunisti a v Barceloně sociálisti**).

Diskutér J. Brunner se bez úvodu či oslovení pokouší rozvinout předešlý příspěvek pomocí paradoxu (*A ještě paradoxně mají socialistické vlády, které se na státních dluhích podstatně podíleli*). Ve své replice vznáší výtku proti autorovi článku a rozvíjí výpověď, která má induktivní vývoj (*Momentálně knihkupcům, doval knihovny, v téměř každém jeho článku se další potřební najdou*). Zakončuje ji argumentem ad personam (*Je to s odpuštěním skuhral, který by uměl dobře dělat dluhy*).

Ve třetím příspěvku se objevují otázky, jimiž chce komunikátor vést svého dialogického protějška (protějšky) k zamyšlení. Dále se vyskytuje analogie, v tomto případě „induktivní analogie“ (*Nemusíme souhlasit s článkem pana Jelínka, ale asi by bylo dobré se zamyslet nejen nad našimi odboráři, ale i nad těmi z ostatních zemí*). Zakončením je argumentum pessimi turba, tzn., že zvěstovatelem nejhoršího je dav, společenství (*Víte oni lidé asi na celém světě jsou "uvědoměli", než se sáhne na jejich*

pohodlí).¹²⁵ Tento zdůvodňovací trik lze chápat jako protiklad argumentu ad populum, tedy takového, který se naopak snaží davu zalíbit.

Čtvrtý příspěvek je ve sledovaném diskusním vláknu nejdelší. Jde vlastně o argumentaci vyprávěním, které je – byť volněji – rozvrženo dle zásad správné rétorické dispozice, čili *exordium – narratio – argumentatio – confutatio – peroratio*, tzn. úvod – výklad – argumentace – protiargumentace – závěr.¹²⁶ Podíváme-li se na konkrétní místa v textu, můžeme zjistit, že řečník po oslovení začíná reformulací komunikačního oponenta (*Pane Trhlíku, nezáleží pod jakou barvou tzv. poctiví pracující řadí v ulicích. Svou podstatou jsou to lidé, kteří neberou zodpovědnost do svých rukou, kteří nehodlají přemýšlet a pracovat na svém rozvoji duchovním i ekonomickém*). Podle Jiřího Krause má reformulace různou významovou intenzitu od pouhé substituce až po explikativní nebo polemickou parafrázi slova či textového úseku. Cílem reformulace je vlastně vyjádřit to, co původní replika (soupeřova) jen naznačovala a nechtěla se pouštět do podrobností.¹²⁷ Z výše uvedené věty F. Svobody je cítit odsudek – podle pisatele – tzv. poctivých pracujících. Nebýt následující obsáhlé argumentace prostřednictvím vyprávění o vlastním životě, tak by se vlastně jednalo o povrchní výrok, jak ho definuje František Koukolík. „Jestliže teorie nepopíše příčinu a vysvětluje jev jen tím, že jej zařadí jako člen nějaké kategorie, chybí omezenou hloubkou. Teorie se týkají příčin, nikoli klasifikace neboli třídění a zařazování jevů.“¹²⁸ Zmiňované vyprávění o svém životě pisatel uvozuje kataforicky (*Uvedu příklad*). Přestože je vedeno vcelku ve smířlivém duchu, tak poslední výpověď tohoto dlouhého textu obsahuje negativně hodnotící výrazy a dokonce dvanáct vykřičníků (*Je však třeba makat a zase makat a neřvat socanským způsobem v ulicích!!!!!!!!!!!!*).

Do rozpravy vstupuje znovu autor třetího příspěvku (M. Trhlík). Po oslovení vyjadřuje přímo (verbalizovaně) svůj souhlas s předřečníkem (*Pane Svobodo, ale já s Vámi naprosto souhlasím*). Ovšem podobně přímo vyslovuje i nesouhlas (*Nevím sice, zda Váš názor, že kdo chce pracovat práci si najde je ten nejlepší, ale to už je věc*

¹²⁵ Srov. SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2003, s. 71.

¹²⁶ Srov. LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 16-17.

¹²⁷ KRAUS, Jiří. K metodologickým východiskům analýzy mediálního diskurzu. In Sborník Národního muzea v Praze, řada C - Literární historie 1-4. Praha : Národní muzeum v Praze, 2006, s. 47.

¹²⁸ DRTILOVÁ, Jana, KOUKOLÍK, František. *Vzpouza deprivantů*. Praha : Galén, 2006, s. 297.

vlády, že podporuje ty, kteří pracovat nechtějí. A vůbec už nejsem řesvědčen o tom, že ti co nemakají vyřvávají v ulicích, protože těm to vyhovuje).

F. Svoboda cítí potřebu opět reagovat a po již nezbytném oslovení hned na začátku (*Pane Trhlíku*) se kataforicky (*k Vaší připomínce ohledně toho, že kdo chce pracovat...*) de facto vrací ke svému předchozímu vkladu do diskuse a v zájmu navázání dialogické harmonie své předešlé argumenty zmírňuje. Na samotném konci pisatel komunikační soulad formuluje přímo (*Tot' vše, myslím, že si rozumíme. Zdraví Vás F.S.*). Všimněme si ještě opět dispozičně správně rozvrženého textu na úvod – argumentaci – protiargumentaci – závěr.

Replika F. Douška dává za pravdu M. Trhlíkovi v jeho argumentaci pessimi turba, ale zároveň ji omezuje tím, že místo širokého vymezení v případě M. Trhlíka (*lidé*), ji F. Doušek specifikuje na „uvědomělé“ lidi a strany (*Ano, máte pravdu pane Trhlíku. Alespoň v tom, že ti "uvědoměli" lidé i strany, kteří mají plné huby solidarity tuto solidaritu zapomenou v okamžiku, kdy ji po nich někdo osobně vyžaduje*).

P. Kolar provádí induktivní vyvození obecného a konkrétní argumentací nepodloženého tvrzení (***Ono toho bolí tůhle, onoho támhle, ale když se to veme tak kolem a kolem, tak má pan Kalousek pravdu***).

J. Vích obrací nadpis příspěvku předchozího komunikanta proti němu (*Ono jistě nezačalo nic bolet ještě vás, jak vidno, ale nebojte i na vás si ti, co jim váš pan Kalousek posluhuje, už vaří vodu*). Text obsahuje přirovnání a obrazné výrazy, pro posílení řečnické působivosti stojí nedaleko sebe například deminutivum a augmentativum (*To, že se K. chtěl celkem nedávno, když mu hrozilo že půjde od korytka, spolčit se socany, mu odpustil i ten čestný pan šlechtic, nejspíše si toho nevším, asi v tu dobu podřimoval v Bechyni na nějakém rautu*).

P. Matustik zasazuje proběhlý dialog do širšího kontextu, pomocí něhož jako by chtěl naznačit, že dosavadní diskuse je poněkud malicherná. Z výpovědi, jež je napsaná bez diakritiky, je cítit jistý odstup (*Jak tak cestuji po svete, tak bych rekl, ze se mate docela dobre. Rozhodne lepe nez vetsina lidi na tehle planete*). Je možné, že se nechal inspirovat titulkem příspěvku P. Kolaru (***Ono toho bolí tůhle, onoho támhle, ale***).

Diskuse k článku „Klaus svítil do noci. A pak se zrodil trh“.

Právo na hrdost?:

Autor: P. Rada **Datum:** 01.07.2011 03:34

Pan Páral si lecos idealizuje a přehlíží fakta. Tím základním faktem při dravém příchodu Klausova trhu bylo, že západní ekonomiky byly v té době v rozvoji a k tomu nebylo tak velký problém se přidat at už se živelně kupilo chyb sebevíce. Tou podstatnou byla absence pravidel i absence dlouhodobé strategie která chybí dosud. Dnes proto sice máme trh - ale ovládaný monopolně. Bývalý monopol státní moci se tak jen přelil v monopol nadnárodní ekonomické moci. Proto to co zemi i světu naprosto chybí je kýžená stabilita. Volný trh dosud neexistuje - ovládá ho jen pár hráčů - těch nejdravějších co dosud drancují kde se jen dá.... a po nás potopa. To co všichni ultraliberálové podcenili je absence odpovědnosti která z proklamované svobody udělala kolbiště pro svévoli. Zásadní problém je absence strategického vedení s vážnými dopady pro budoucnost. Surovinová základna se ztenčila, pár hráčů ovládlo lokality s klíčovými surovinami a růstem konzumu jen dál vzrostla závislost na dovozech. Máme vyplnanou logistiku ale minimální zásoby a proto nejasnou a vratkou perspektivu. Pravda - nejsme sami. Světem obchází ekonomická stagnace, nedostatek životaschopných ideálů, obavy z dalšího vývoje...a na toto že máme být hrdi jdouc v zástupu za Klausem?

Jen malá poznámka:

Autor: T. Vodvářka **Datum:** 01.07.2011 06:39

Václav Klaus jedna z ikon kuponové privatizace, podepsal zákon vytěšňující malé akcionáře. Ten zákon platil cca asi 2-3 týdny. Během tohoto období byla mnoha občanům ukradena značná částka peněz, byli sice vyplaceni hodnotou akcie, avšak v dlouhodobém horizontu přišli o dividendy solidních podniků. Tedy těm občanům, kteří byli vyzýváni, aby s rozvahou a rozmyslem dávali své investiční kupony tam, kde se jim to jeví jako nevýhodnější.

Pokud někdo tímto zásadním způsobem změní svůj náhled a umožní několika lidem sebrat to, co není jejich, nezaslouží si žádné uznání. Nebo se pletu a genialita ekonomů se pozná podle toho, jak rychle se vytvoří horních 100 rodin, ovládajících vše?

Transformace byla krásným časem a velmi, velmi inspirujícím aa přímo ukázkovým...

Dzp.:

Autor: K. Janyška **Datum:** 01.07.2011 08:22

Zapomínání na konání lidí na našem území:

Autor: P. Fiala **Datum:** 01.07.2011 09:50

Ovšem totálně je v textu apomenuto, že se totálně musely transformovat všeskeré státní organizace, které byly komunisty totálně přeměňovány od r.

1948 (pokud nebyly zcela zlikvidovány) a od r.1968 utuženy s pomocí ruské okupační armády!!!

A toto 41 leté komunistické působení zanechalo stopy v mozcích všech občanů. Ale, dle volebních výsledků, jen asi polovina občanů s volebním právem si to uvědomuje.

Václav Klaus ještě žije !:

Autor: P. Rajman **Datum:** 01.07.2011 12:17

V létě 1989 transformátor Klaus tvrdil, že bez RVHP se československá ekonomika neobejde. Škoda, že tento postřeh, tehdy zcela neznámého prognostika nevesel do povědomí veřejnosti podobně jako eskapáda s kuličkovým perem. Místo toho jsme svědky nechutného kultu osobnosti a servilní podlézavosti, které si svou intenzitou nezdají s dobovým kultem Beneše, Gottwalda nebo Stalina. Stavět pomníky (byť jen mediální) během politické angažovanosti jejich předmětu je prvotřídní zvráceností.

Jó, to byly časy:

Autor: J. Tolman **Datum:** 01.07.2011 12:54

Václav Klaus ve své autobiografii píše "Nejvíce jsem o ekonomii v 70. letech diskutoval s Vlado Rudlovčákem, ... a v letech osmdesátých s Dušanem Třískou, hlavním otcem naší kupónové privatizace... do užšího kroužku kolem semináře patřili K. Dyba, T. Ježek, ...J. Stráský, V.Dlouhý, I. Kočárník.." Jak vidno, všechny velké krádeže se připravují roky.

Ivan Kočárník, v osmdesátých letech 20.století jako vysoce postavený člen KSČ ředitel odboru tehdejšího ministerstva financí, v letech 1992 - 1997 místopředseda vlády a ministr financí.

Dušan Tříška, jeden z nejbližších přátel Václava Klause a bývalý agent StB s krycím jménem Dušan (svazek č. 7704)

Tomáš Ježek,předseda Výkonného výboru FNM, člen KSČ od svých 18 let.

Dr. David Ellerman v souvislosti s kupónovou privatizací označil Václava Klause za "tržního bolševika" a architekta "finančního pirátství". Čtenářům zajímavějším se o ekonomii lze doporučit článek Dr. Ellermana z roku 2001 pod názvem "Lessons from Eastern Europe's Voucher Privatization".

Re: Jó, to byly časy:

Autor: B. Rybák **Datum:** 01.07.2011 18:13

Termín "tržní bolševik" naznačuje, že autor neví nic ani o trhu (tedy ani o ekonomii), ani o bolševizmu a už vůbec nic o V. Klausovi. Nebo se přinejmenším účelově zaměřuje na méně inteligentní a v ekonomii zcela nevzdělané čtenáře. Děkuji, nemám čas na blbosti.

P.S. Proč se Vaše bystré oko zcela vyhnulo pohledu na stoupence V. Havla a dokonce i na pana Tošovského (prověřeného kádra, který mezi ně nějakou dobu patřil)? Měli jsme si sem pozvat Marťany?

Re: JÓ, to byly časy:

Autor: P. Rada **Datum:** 01.07.2011 20:04

Pane Rybák pokud by V.K. věděl něco o opravdu funkční ekonomii pak by mu netrvalo tak dlouho než konečně zareagoval na světovou hospodářskou krizi prohlášením - nejprve prohlášením o dětské nemoci, bublině... a až po dalším cca roce teprve přiznáním její neibvyklé hloubky a nutnosti úspor.... Navíc začal šetřit krajně nešťastně u Akademie Věd...

Celá ekonomie jak se ukazuje stále zřetelněji totiž stojí na vodě - či spíše vzdouvala se na vlně technických oběvů a přílivu surovin z oběhovaných zdrojů. Dnes tato etapa nenávratně končí a s ní vize klasické ekonomie včetně té tržní.

<http://theeconomiccollapseblog.com/archives/rich-dad-poor-dad-prepper-dad-even-rober-kiyosaki-is-warning-that-an-economic-collapse-is-coming>

Re: JÓ, to byly časy:

Autor: B. Rybák **Datum:** 02.07.2011 15:30

V. Klaus varoval už před prologem současné krize, kterým byla "bublina na trhu hightechnologií". Která jako velmi vážné varování praskla r. 2000. Tehdy se ještě dalo něco zachránit (Klaus sklidil pouze posměch stoupenců "nové ekonomie"). Místo toho, bylo prezidentem Clintonem narušeno fungování trhu hypoték, tím že donutil banky poskytovat hypotéky i bez reálné záruky jejich splacení. Na takto zdeformovaném trhu rychle narostla bublina nesmyslně vysokých cen nemovitostí, o které museli vědět dokonce i Vaši ekonomičtí "zelenáči". Mluvit o ní a o nebezpečných následcích jejího "prasknutí" bylo ale možno jenom velmi umírněně, (asi tak jako to dělal V. Klaus) protože při vzniku paniky by škody byly nesrovnatelně vyšší (při požáru v kině v němž někdo hystericky zařve "hoří", zemře nejvíce lidí ušlapáním). Ekonomie je založena na důvěře a negativní proroctví mají sebenaplňující schopnost. To ale neznamená, že je možné lhát tak, jako vedení EU, které vytvořilo podvodné zátěžové testy bank a pokouší se vytvořit si monopol na ratingová hodnocení, podle nich je dokonce i "zelená ekonomie" efektivní. Neselhává tedy trh (ten funguje téměř vždy spolehlivě, obdobně jako přírodní výběr), selhává státem prováděná deformace trhu, ničí nás parazitismus (hlavně ten zelený).

Tato ekonomická bublina praskla bohužel v době, kdy se v donedávna rozvojovém světě daly do pohybu mohutné tržní síly, kterým se paternalizmem, multikulturalismem,

Re: JÓ, to byly časy pokračování:

Autor: B. Rybák **Datum:** 02.07.2011 15:41

politickou korektností a nesmyslným environmentálním náboženstvím zpitomělá, západní civilizace zatím nedokáže čelit (ačkoliv nad nimi donedávna hladce vítězila).

Jsou to vědecké objevy, které z bezcenné hmoty učiní cennou

surovinu (např. po zvládnutí jaderné technologie, bude možno z každého kamene uvolnit nesmírné množství energie, jeho transmutací na železo). Vědecko-technickým rozvojem se pak tyto suroviny zpřístupňují ze stále větších hloubek. _Např. nafta z hlubin moří, z hornin, metanhydrát na dně oceánů a především plyn v horninách, v množstvích postačujících na celá tisíciletí.

PS. Nevěděl jsem, že V. Klaus platí Akademii věd.

Rozbor

Dialog začíná obecným zhodnocením článku Pavla Párala (*Pan Páral si leccos idealizuje a přehlíží fakta*). Příspěvek, charakteristický tím, že jeho autor vynechává čárky v souvětích, je argumentačně nabitý a zachovává přijatelnou kompozici. V závěru přechází induktivně ze situace v naší zemi k výčtu tří obecných negativních jevů dnešního světa (*Světlem obchází ekonomická stagnace, nedostatek životaschopných ideálů, obavy z dalšího vývoje...*). Úplný konec představuje otázka (*a na toto že máme být hrdi jdouc v zástupu za Klausem?*). Formálně jde sice o otázku, avšak nevyžaduje explicitní odpověď (má vést spíše k zamyšlení), nebo přímo navádí k odpovědi zamítavé.

Příspěvek nadepsaný *Jen malá poznámka* můžeme rozdělit do dvou částí. První představuje argumentaci na konkrétním příkladu (zákonu vytěsňujícím malé akcionáře) a druhá představuje obecný závěr plynoucí z části první. Úplný začátek je tvořen ironizujícím kontrastem mezi hodnotícím přístavkem (*jedna z ikon kuponové privatizace*) a doloženou činností (*podepsal zákon vytěsňující malé akcionáře*). Mluvčí v textu zmiňuje paradox (*Tedy těm občanům, kteří byli vyzýváni, aby s rozvahou a rozmyslem dávali své investiční kupony tam, kde se jim to jeví jako nevýhodnější¹²⁹*). Konec představuje ironická otázka (*Nebo se pletu a genialita ekonoma se pozná podle toho, jak rychle se vytvoří horních 100 rodin, ovládajících vše?*).

¹²⁹ Jazyková nedbalost vede někdy k opačnému významu. V tomto případě chtěl pisatel jistě místo „nevýhodnější“ říci „nejvýhodnější“.

K. Janyška využil toliko místa pro nadpis, ve kterém (zřejmě) v ironickém duchu paroduje řečnické chování dotyčného politika, a to skrze epizeuxis (*Transformace byla krásným časem a velmi, velmi inspirujícím aa přímo ukázkovým... Dzp.*¹³⁰).

P. Fiala po nominálně konstruovaném nadpisu (*Zapomínání na konání lidí na našem území*) v prvním ze dvou odstavců svého textu opakuje hned třikrát slovo *totálně* (*Ovšem totálně je v textu apomenuto, že se totálně musely transformovat vškeré státní organizace, které byly komunisty totálně přeměňovány od r. 1948 (pokud nebyly zcela zlikvidovány) a od r.1968 utuženy s pomocí ruské okupační armády!!!*). Těžko soudit, zdali jde o chabou slovní zásobu nebo záměr. Autoři knihy *Jak psát a nepsat česky*, kterou bychom mohli považovat za jednu z praktických příruček psané rétoriky, zdůrazňují, že je důležité neopakovat stejné slovo, pakliže to není z nějakých důvodů zapotřebí.¹³¹

Příspěvek P. Rajmana začíná zvoláním v titulku/nadpisu (*Václav Klaus ještě žije!*). V textu vzpomíná na politikův výrok z minulosti, který z hlediska popularity srovnává s odcizením psacího pera (*Škoda, že tento postřeh, tehdy zcela neznámého prognostika nevěšel do povědomí veřejnosti podobně jako eskapáda s kuličkovým perem*). Kritizuje kult osobnosti Václava Klause a přirovnává ho k dobovému kultu tří politiků – Beneše, Gottwalda a Stalina.

Část příspěvku J. Tolmana je tvořena citacemi. V úvodu jde přímo o citaci daného politika, jehož slova se v novém kontextu internetové diskuse obracejí proti němu samotnému (*Václav Klaus ve své autobiografii píše "Nejvíce jsem o ekonomii v 70. letech diskutoval s Vlado Rudlovčákem, ... a v letech osmdesátých s Dušanem Třískou, hlavním otcem naší kupónové privatizace... do užšího kroužku kolem semináře patřili K. Dyba, T. Ježek, ...J. Stráský, V.Dlouhý, I. Kočárník."*). Přímý kontext tvoří vysvětlení J. Tolmana (*Jak vidno, všechny velké krádeže se připravují roky*). Následují tři odstavce, z nichž každý je věnován jednomu z oněch tří aktérů kupónové privatizace (Ivanu Kočárníkovi, Dušanu Třískovi a Tomáši Ježkovi) s jejich charakteristikou. Poslední

¹³⁰ Zkratka „Dzp.“ se v internetových diskusích používá zpravidla pro větu „Děkuji za pozornost“.

¹³¹ Platí to pro opakování v jiných kontextech, ve kterých lze použít spíše slovo víceméně synonymní. Viz SGALL, Petr, PANEVOVÁ, Jarmila. *Jak psát a nepsat česky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 123.

odstavec je odkazem na díla zahraničních badatelů a je vlastně argumentem autoritou (ad verecundiam).

B. Rybák si všímá termínu *tržní bolševik*, který se objevil v předchozí replice a který podle něj prozrazuje nevzdělanost jeho autora. Takovou argumentaci přímo odmítá (*Děkuji, nemám čas na blbosti*). V dodatku odvádí tematickou pozornost k jiné osobnosti (Václavu Havlovi) a argumentem *Měli jsme si sem pozvat Marťany?* naznačuje, že morální politici se u nás podle něj v té době nevyskytovali.

P. Rada s B. Rybákem nesouhlasí s poukazem na podceňování rizika hospodářské krize ze strany Václava Klause. Druhý odstavec je obecnější, pokouší se o zamyšlení nad ekonomikou jako takovou. Třetí odstavec sestává z intertextového odkazu.

Následuje dlouhá odpověď B. Rybáka rozdělená do dvou příspěvků, v níž stojí za zmínku Schopenhauerem formulovaný řečnický trik spočívající ve vytváření nenáviděných kategorií. „To je idealismus, spinozismus, naturalismus, mysticismus, spiritualismus atd.“¹³² B. Rybák tak činí na hranici svých dvou odpovědí (*Tato ekonomická bublina praskla bohužel v době, kdy se v donedávna rozvojovém světě daly do pohybu mohutné tržní síly, kterým se paternalizmem, multikulturalismem, ... politickou korektností a nesmyslným environmentálním náboženstvím zpitomělá, západní civilizace zatím nedokáže čelit (ačkoliv nad nimi donedávna hladce vítězila)*). Uvedený klam souvisí s trikem, který Schopenhauer uvádí pod číslem 12. „Pokud je řeč o obecném pojmu, který nemá žádné konkrétní jméno, nýbrž musí být označen nějakým příměrem, pak musíme tento příměr zvolit tak, aby byl příznivý pro naše tvrzení.“¹³³ V komunikátu B. Rybáka se objevuje hodnotících příměrů několik (kupř. *nesmyslným environmentálním náboženstvím*). Stejně jako jeho první příspěvek v tomto diskusním vláknu, i tento končí dodatkem uvozeným jako „post scriptum“ (*PS. Nevěděl jsem, že V. Klaus platí Akademii věd*). Pisatel se takto anaforicky a zároveň ironicky dotýká jedné z myšlenek názorového protivníka.

¹³² SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991, s. 47.

¹³³ Tamtéž, s. 29.

Diskuse k článku „Kocovina na Facebooku“.

Přesně tak to vidím i já:

Autor: Z. Rychlý **Datum:** 01.07.2011 07:15

Ale můj bratr to bohužel vidí jinak a soused, to je úplný (velké tažné zvíře).
Co s tím? Netuším, ale tu možnost, že se dám na politiku a budu lákat lidi pro svou představu něčeho (podle mne) dobrého, tu vzdávám předem. Pociť kůlu v plotě znám moc dobře i z místního zastupitelstva.

Absolutní souhlas s panem Doležalem !:

Autor: P. Kolar **Datum:** 01.07.2011 07:30

Pokud se obyčejní, "normální" lidi nezapojí do věcí veřejných - jinými slovy do politiky - tak v podstatě nemají nárok si stěžovat.

Hovno, Doležal, hovno... Dzp.:

Autor: K. Janyška **Datum:** 01.07.2011 08:21

Kocovina.....:

Autor: M. Procházka **Datum:** 01.07.2011 08:46

Pane Doležal, známá jména Marhoul, Hanák a Šteindler jsou obehnané písničky, ti jsou podepsaní již na mnoha kravinách a pochybují, že mohou dnes někomu něco sdělit. Snad jenom těm z jejich okolí a kavárenského prostředí v Praze.

Politici a kverulanti:

Autor: V. Mlich **Datum:** 01.07.2011 10:19

To není nic nového, že je pár lidí, čo politiku dělají, a ti ostatní jsou jen hospodští kverulanti, čo nejlíp vědí, čo je všechno špatně, ale umí to projevit jen chozením s transparentem po ulici potažmo nějakou internetovou iniciativou. Kdo chce něco udělat doopravdy, musí se zapsat do některé ze stran a kandidovat ve volbách. A taky se musí připravit na to, že ať bude dělat cokoliv, kverulanti nepřestanou nadávat.

Re: Politici a kverulanti:

Autor: J. Anděl **Datum:** 01.07.2011 10:35

Ano. Všichni lidé, kteří nejsou politici, jsou hospodští kverulanti a nemakačenkové. Jen politici opravdu něco dělají :)).

Re: Politici a kverulanti:

Autor: J. Lufinka **Datum:** 01.07.2011 13:25

Systém, který popisujete přece naprosto selhal po minulých volbách. Do parlamentu přišla jedna nová strana a jedna skoro nová strana. Do parlamentu přišlo za posledních 20 let nejvíce nových poslanců. Vy si vážně myslíte, že jednotlivý nový lidé ve stranách jsou schopni v nich něco ovlivnit. Já Vám řeknu jak dopadne. Buď se zařadí a nebude

prudit, nebo s ním pěkně zametou. Pokud bude stále ve společnosti platit více Kdo nekrade okrádá svoji rodinu než Nebát se a nekrátce, nemůže se nic změnit.

Re: Politici a kverulanti:

Autor: B. Rybák **Datum:** 01.07.2011 17:08

Pokud počet členů politické strany poklesne pod úroveň, při které už není možno většinu úrovní jejího řízení kompletně nahradit rovnocennými (konkurenčními) skupinami, pak tato strana se nevyhnutelně stane kořistí nenahraditelných, a neohrožitelných, stále více zkorumpovaných a korumpujících (obzvláště v mediální atmosféře, kdy je tak jako tak obviněn každý politik) a nevyhnutelně degeneruje. Tento stav je u nás důsledkem postkomunistické občanské deformace umocněné zločinně hloupou filozofií (antistranické) nepolitické politiky. Různí ti myslitelé, volající po změně všeho toho, co se jich osobně nedotkne a tvůrci návodů jestli je lépe volit od prostředka, či konce volebních seznamů, či zcela neznámé, hlavně hodně křičící tváře by udělali mnohem lépe, kdyby si to šli HROMADNĚ (např. pomocí facebooku) do těch politických stran zkusit, jedině tam se dá něco pozitivního udělat.

Vážený autore,:

Autor: B. Pauk **Datum:** 01.07.2011 15:55

Vy dokonce nebojujete ani "na oko". Pouze vypouštíte do éteru prázdné duchovní pšouky, podbízející se čtenářům stejně frustrovaným a žlučovitým, jako jste Vy sám.

Dobrá večer, pane Pauku (15:55)! Mohl byste mi, prosím, uvést...:

Autor: M. Bílý **Datum:** 01.07.2011 22:49

.. ty nejhorší prázdné duchovní pšouky v článku pana dr. Doležala. Pokud byste k nim přidal i své zdůvodnění, proč je tak hodnotíte, byl bych Vám vděčný. Děkuji Vám. M.B.

Rozbor

Z. Rychlý v nadpisu svého příspěvku vyjadřuje souhlas s autorem článku, ke kterému je vedena tato diskuse. Následující věta dalšího textu ovšem začíná spojkou *Ale* a Z. Rychlý v ní svého souseda označuje opisem (*velké tažné zvíře*). Zůstává otázkou, zdali se Z. Rychlý chce vyhnout expresivnímu výrazovému prostředku nebo zkouší metajazykovým krokem zapůsobit originálně. Následuje řečnická otázka (*Co s tím ?*), na níž si její původce – veden vlastní zkušeností – sám skepticky odpovídá.

Jestliže první komunikátor vyjádřil souhlas s autorem článku Bohumilem Doležalem, druhý tak činí ještě jednoznačněji (*Absolutní souhlas s panem Doležalem*

!). V dalším textu, který tvoří pouze jedno souvětí, taktéž přidává zdůvodnění, jež však netvoří argumentace ad rem, ale jen vyjádření vlastního názoru (*Pokud se obyčejní, "normální" lidi nezapojí do věcí veřejných - jinými slovy do politiky - tak v podstatě nemají nárok si stěžovat*).

Zato třetí přispěvatel se omezuje pouze na nadpis, který se skládá ze dvou vulgarismů obklopujících jméno autora článku. Ty dostatečně jasně vyjadřují diskutérův postoj k němu – k článku i jeho autorovi (**Hovno, Doležal, hovno... Dzp.**).

M. Procházka po přímém oslovení daného politologa sice jako by projevoval nesouhlas s ním, ovšem de facto mu vychází vstříc rozvinutím a gradací jeho postřehu o třech umělcích z Prahy (*Pane Doležal, známá jména Marhoul, Hanák a Šteindler jsou obehnané písničky, ti jsou podepsaní již na mnoha kravinách a pochybují, že mohou dnes někomu něco sdělit. Snad jenom těm z jejich okolí a kavárenského prostředí v Praze*).

V. Mlich v nadpisu definuje dvě skupiny lidí, které dle vyznění článku, a hlavně samotného diskusního příspěvku stojí proti sobě (**Politici a kverulanti**). Ve svém příspěvku se V. Mlich jednoznačně staví za politiky (*To není nic nového, že je pár lidí, čo politiku dělají, a ti ostatní jsou jen hospodští kverulanti, čo nejlíp vědí, čo je všechno špatně, ale umí to projevit jen chozením s transparentem po ulici potažmo nějakou internetovou iniciativou. Kdo chce něco udělat doopravdy, musí se zapsat do některé ze stran a kandidovat ve volbách*). Podobná prohlášení mají ráz hyperboly a hraničí s demagogií. Za komentář ještě stojí jazyková hra s diakritikou, projevující se jistou lehkostí, citovostí (... , čo politiku dělají, , čo nejlíp vědí, čo je všechno špatně, nějakou internetovou iniciativou).

J. Anděl souhlasí s předřečníkem (*Ano*). Ovšem hned z následujícího je jasné, že jde o souhlas ironický, neboť celý příspěvek je myšlen ad absurdum (*Ano. Všichni lidé, kteří nejsou politici, jsou hospodští kverulanti a nemakačenkové. Jen politici opravdu něco dělají :))*).

Ani J. Lufinka nesouhlasí s V. Mlichem. Podporuje svůj názor příkladem ze situace po minulých volbách (*Do parlamentu přišla jedna nová strana a jedna skoro nová strana. Do parlamentu přišlo za posledních 20 let nejvíce nových poslanců. Vy si*

Vážně myslíte, že jednotlivý nový lidé ve stranách jsou schopni v nich něco ovlivnit). Poté předjímá další vývoj hypotetické situace, a to pomocí textu s expresivou a dvěma frazémy (Já Vám řeknu jak dopadne. Bud' se zařadí a nebude prudit, nebo s ním pěkně zametou. Pokud bude stále ve společnosti platit více Kdo nekrade okrádá svoji rodinu než Nebát se a nekrátc, nemůže se nic změnit).

Dlouhý příspěvek B. Rybáka se vyznačuje malou srozumitelností a nepřirozeným jazykem. Jde o text plný odborných výrazů a slov cizího původu. I když má příspěvek 125 výskytů slovních tvarů, je rozčleněn pouze do tří souvětí. Podle Petra Sgalla a Jarmily Panevové platí, „že dlouhá věta vadí tím víc, čím míň přehledné je její uspořádání“.¹³⁴ Na úrovni lexikální v daném příspěvku vadí kupříkladu zmnožený výskyt slov se zápornou předponou ne- (*nevyhnutelně, nenahraditelných, neohrožitelných, nepolitické, nedotkne* atd.). K problematice odborných výrazů v prostředcích hromadného sdělování podotýká J. V. Bečka: „Bylo by potřeba se zamyslet nad tím, jak naučit autory vyjadřovat se sice přesně a věcně, ale přitom formou přijatelnou i pro průměrného čtenáře novin.“¹³⁵ Odborné a „objektivní“ výrazy taktéž „sterilizují“ skutečnost a jejich náruživý uživatel se stal obětí nic neříkajícího diskurzu. „Už neexistují žádní hluší, slepí, beznozí: nastal věk neslyšících, nevidomých, postižených.“¹³⁶

Předposlední vklad do dialogu začíná uctivým oslovením (*Vážený autore,*), které však jen uvozuje obvinění autora článku z frustrace, kterou přenáší na své čtenáře (*Vy dokonce nebojujete ani "na oko". Pouze vypouštíte do éteru prázdné duchovní pšouky, podbízející se čtenářům stejně frustrovaným a žlučovitým, jako jste Vy sám*).

Závěr sledované polemiky, tedy příspěvek M. Bílého, se zkritizovaného autora zastává a na B. Paukovi žádá uvedení konkrétních duchovních pšouků. M. Bílý chce navíc zdůvodnění, proč myšlenky B. Doležala hodnotí právě těmito slovy. Pozdrav, oslovení i rozloučení jsou dle pravidel zdvořilé konverzace (*Dobrý večer, pane Pauku (15:55)! Mohl byste mi, prosím, uvést... ty nejhorší prázdné duchovní pšouky v článku*

¹³⁴ SGALL, Petr, PANEVOVÁ, Jarmila. *Jak psát a nepsat česky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, s. 126.

¹³⁵ BEČKA, J.V. *Sloh žurnalistiky*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1986, s. 33.

¹³⁶ LIPOVETSKÝ, Gilles. *Éra prázdnoty*. 1. vyd. Praha : PROSTOR, 1998, s. 28.

pana dr. Doležala. Pokud byste k nim přidal i své zdůvodnění, proč je tak hodnotíte, byl bych Vám vděčný. Děkuji Vám. M.B.).

Závěr

Praktická část této práce představila celkem devadesát příspěvků ve vybraných asynchronních diskusích českého internetu. Jejich analýza probíhala pomocí hermeneutického výkladu, který sice postrádá kvantitativně ověřitelné údaje, ale umožňuje na text hlouběji nahlížet, a tím v něm rozkrývat nejen samotnou řeč, ale dost možná i komunikační postoje a záměry účastníků daných dialogů.

Navzdory tomu, že řada příspěvků představuje spíše slovní exhibice, realizované hlavně díky touze jejich autorů „vyjavit také svůj názor“, tak nelze říct, že by některá analyzovaná vlákna postrádala alespoň zárodky dobře vedené polemiky. Zvláště z diskusí na Neviditelném psu je vidět, že jejich účastníci vcelku chápou zásady vhodné koncipovaného dialogu, a to nejen oslovováním komunikačních partnerů (zdvořilostí), ale rovněž zachováváním určité míry uměřenosti a racionálnosti. Projevuje se to mnohde správnou dispozicí textů i snahou o jejich odbornost. Zaznamenat lze intertextové odkazy, které se objevují vždy jako snaha diskutujících doložit autoritou svůj postoj i vyvrátit názor protivníka.

Významnou – a z hlediska rétoriky zásadní – složkou prezentovaných textů je jejich argumentační linka. Sami účastníci si jsou její důležitosti vědomi, to když se pokoušejí o příkladné zdůvodňování nebo dbají alespoň o to, aby jejich protivník argumentoval tak, jak se má (např. *Pokud byste k nim přidal i své zdůvodnění, proč je tak hodnotíte, byl bych Vám vděčný. Děkuji Vám.*). Objevuje se poměrně široké spektrum různých typů argumentů, z nichž však velká část náleží k argumentaci *ad hominem*, či dokonce čistě k *ad personam*. Lze-li v některých případech nezákeřné odnože argumentace *ad hominem* přijmout jako adekvátní či ozvláštňující způsob výstavby dialogu, tak argumentace *ad personam* a jiné eristické taktiky (*fallacia accidentis*, *argumentum ad personam abusive*, *ad absurdum*, zavádějící hodnotící příklady, vytváření nenáviděných kategorií...) uživatele těchto diskusí lákají svou jednoduchostí, mnohdy však za hranici slušnosti. Takovou „argumentací“ vlastně nelze

nazývat zdůvodňováním, neboť jde pouze o vykřičení vlastního názoru a snahu soupeře diskvalifikovat či alespoň urazit. Je příznačné, že velkou množinu v praktické části analyzovaných argumentů či spíše kvazi-argumentů, a to napříč všemi diskusemi, najdeme v publikacích orientovaných právě na eristickou argumentaci.¹³⁷

Lze si položit otázku, zdali jsou zjištěné eristické postupy promyšleným záměrem pisatelů, nebo jsou jaksi automatické. Vzhledem k poměrně obsáhlé a ne běžně ve školách vyučované látce, kterou teorie nevěcné argumentace představuje, vypadá pravděpodobněji odpověď, že jde o paralogismy čili nevědomá porušení logických a korektních pravidel diskuse. Doufejme, že i navzdory dnešním populárním příručkám poučujícím své čtenáře nejen o tom, jak se nečistým formám komunikace bránit, ale vlastně je i realizovat, tomu tak skutečně je. Ovládnutí rétorických taktik se totiž opravdu rovná ovládnutí účinného nástroje k prosazování sociálního vlivu či moci.

Volba vhodných argumentů by se měla opírat o osobnost komunikačního partnera. Ve virtuálním prostředí internetu je však něco takového těžko uskutečnitelné. Komunikanti jsou však přesto díky své intuitivní řečové kompetenci zřejmě alespoň do jisté míry schopni vycítit kvality diskutujícího publika. Tím jsou přitahováni k jim odpovídajícím rozpravám, a tímto způsobem také volí – opět možná spíše intuitivně – adekvátní prostředky. Vzniká tak převažující duch jednotlivých diskusních stránek. Zatímco na některých (Aktuálně.cz a iDnes.cz) dominují emocionálně laděné příspěvky, na jiných (Neviditelný pes) se pisatelé o logicky koherentní vklady do diskuse alespoň pokoušejí.

V této souvislosti je třeba se zmínit o anonymitě diskusí. Opět není zřejmě náhodou, že racionální polemika je příznačnější pro rozpravy, v nichž je pisatel nucen uvést své jméno (Neviditelný pes). Srovnáme-li historickou postavu řečníka, který na fóru tváří v tvář publiku přesvědčuje přítomné pod svou skutečnou identitou o svém názoru, se situací dnešních internetových diskutérů, jedná se o komunikační posun vskutku markantní. Nemusíme být psychology, abychom pochopili, že skrývaná identita vábí k osobitým příspěvkům, ocitajícím se někde na škále mezi smělostí až nízkou pudovostí. Lze tak uvítat vývoj, který představuje postupné snižování anonymity

¹³⁷ Srov. ČAPEK, Karel. *Marsyas*. Praha : Fr. Borový, 1941, SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : en, 1991.

webových diskusí prostřednictvím nutnosti se registrovat pod svým opravdovým jménem. „Skutečná demokracie, vyznačující se tolerantností, u nás ještě dlouho nepokvete. Být kritický k názorům druhých, či vést polemiky je podstatou demokratického diskursu. Kritika ale dává smysl pouze tehdy, je-li adresná, neanonymní, a je-li její autor připraven o svých názorech diskutovat a nést si za ně odpovědnost.“¹³⁸

Anonymita může mít naopak pozitivní vliv, jestliže uvažujeme o některých psychosociálních jevech, typických při tvorbě i konzumaci tradičních masových médií. Tak může být zeslaben kupříkladu princip spirály mlčení. Ne že by uživatelé internetových diskusí alespoň mimoděk nevnímali poměr různých názorových táborů, ale právě díky skryté identitě se nemusejí názorové izolace a odmítnutí obávat tolik, jako v případě reálného dialogu. Vedlejším důsledkem je však to, že četní diskutéři svou imunitu vůči spirále mlčení nevyužívají k podnětným a promyšleným „nemainstreamovým“ názorům, které jsou ve veřejném diskurzu více než žádoucí, ale opakovaně zneužívají k pouhopouhým výkřikům hlouposti.

Nápadným jevem rozebíraných příspěvků je ironie. Je dokonce tak častá, že je skoro přirozeným atributem těchto diskusí. Vyjadřování ironie má v běžném mezilidském hovoru jistá omezení, ne vždy je vhodné být ironický. Mluvíci je korigován komunikačním kontextem, který tvoří zejména osobnost partnera a vztah k němu. V internetových diskusích tyto pragmatické faktory z velké části odpadají. Vyskytují se tak různé druhy ironie, např. formou řečnické otázky (*Malá domů? Tady v ČR?! To určitě né...*), gradace (*A tím se nedostane na volební fond ČSSD což nemůžeme připustit a proto hned jak vyhrájeme volby, tohoto bratra vyměníme za našeho bratra a budeme ho tam držet tak dlouho až nám ho zase někdo nevymění. Jsme přece v Česku.*), jiného chápání významu slova (*Jediná užitečná věc pravice v tomto státě je, že se s ní procentuálně vytírá více zadků na záchodech.*), hyperboly (*Za 50 let se všechny ulice budou jmenovat po Arabech, Číňanech a feministkách :DD*), obrazného pojmenování (*Jen jestli neměli na mysli atomové hříby. 🤔*) nebo škádlení (... *upozornění přišlo pozdě. 🤔*). Právě smajlíky jsou častým ironickým signálem, jímž se pisatelé snaží pojistit žádoucí vyznění své myšlenky.

¹³⁸ PEHE, Jiří. České internetové diskuse jsou duševní žumpy. [cit. 25. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.pehe.cz/zapisnik/2003/ceske-internetove-diskuse-jsou-dusevni-zumpy>

Závěrem lze říci, že ačkoliv řečníci ve vybraných asynchronních diskusích představují různorodou skupinu pisatelů, odlišujících se nejen jednotlivými názory, které proti sobě velice rádi staví, ale svými osobnostmi vůbec, tak lze vysledovat výše popsané charakteristiky daných diskusí i asynchronních internetových dialogů jako celku. Zdali „e-řečníci“ naplňují historicky daný výměr rétoriky, tedy jestli se vyjadřují dobře a přesvědčivě, není možné zcela objektivně a bezesbytku rozhodnout. Každé zamyšlení se nad konkrétními diskusními vlákny však přináší více světla do tohoto rozporuplně vnímaného komunikačního fenoménu. Jisté je to, že dostupnost uvedeného mediálního prostoru, která je i přes úsilí o jeho regulaci značná, umožňuje vést konfrontační dialogy na nejrozličnější témata. Jako by se právě tímto způsobem konstitoval prostor pro svobodně vedené polemiky, v českých zemích tak dlouho potlačovaný. Otázkou však je, zdali se nejedná jen o kompenzaci. Připočteme-li k tomu vrozenou zálibu mnoha našich jedinců jednak v prezentaci vlastního názoru, jednak v psaní, vypadají asynchronní diskuse na internetu jako postmoderní řečiště narcismu. Jak řekl francouzský filosof Gilles Lipovetsky: „Sdělovat jen pro samo sdělování, vyjadřovat se jen proto, abychom se vyjádřili a aby nás zaregistrovalo naše mikropublikum – i v tom se ukazuje spojitost narcismu s postmoderní ztrátou podstaty a s logikou prázdnoty.“¹³⁹

Summary

The practical part of this thesis presented a total of ninety pieces in selected asynchronous online discussions. Analysis of them took place via hermeneutical interpretation. Although it does not have quantitatively verifiable data, it allows to look deeper into the text and thus it discover speech itself and communication intention of debaters.

Some of the dialogues at least a little correspond to well maintained polemic. Particularly it is typical of discussions on *Neviditelný pes*. It follows that participants understand the principles of civilized dialogue. They address the communication partners (politely) and also maintain a certain degree of rationality. Sometimes they generate the

¹³⁹ LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty*. 1. vyd. Praha : PROSTOR, 1998, s. 20.

correct text compositions and effort to their expertise. Intertext links constitute an authority for debaters ideas.

An important rhetorical component is argument. There is a wide range of different types of arguments. Many of them represent an argumentation *ad hominem* or even *ad personam*. Such „argumentation“ sometimes leads to mere shouts. The reason of this may be anonymity of discussions on the Internet. Rational dialogues are typical for discussions, in which users must give their real name (under articles of Neviditelný pes).

Irony is a frequent feature. It is so frequent that we can say that it is a natural part of these discussions. In a real dialogue a speaker is corrected by communication context, which consists mainly of a partner's personality and his relationship to him. It does not usually apply to anonymous discussions on the Internet. There are different types of irony, for example by a rhetorical question form, gradation, hyperbole, teasing, etc.

At the conclusion we can say that the network media space availability makes it possible to hold a polemic on various topics. It seems that a space for a free polemic without restraint has been created in this way. Free space for discussions has been repressed in our country for a long time. The question is whether these are real polemics or just verbal expressions of narcissism lacking in sophistication and erudition. Analyzed users rhetorical behavior in asynchronous discussions rather corresponds to the second alternative.

Použitá literatura

ALLHOFF, Dieter-W., ALLHOFF, Waltraud. *Rétorika a komunikace*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008, 200 s. ISBN 978-80-247-2283-2.

ARISTOTELÉS. *Rétorika*. 3. vyd. Praha : Petr Rezek, 2010, 303 s. ISBN 80-86027-32-5.

BEČKA, J.V. *Sloh žurnalistiky*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1986, 253 s.

BOLINGER, Dwight. *Jazyk jako nabitá zbraň*. 1. vyd. Praha : Petr Zima, 2008, 251 s. ISBN 978-80-254-0313-6.

CICERO, Marcus Tullius. *Troje knihy o řečnictví*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1915, 246 s.

ČAPEK, Karel. *Marsyas*. Praha : Fr. Borový, 1941, 259 s.

ČMEJRKOVÁ, Světlá, HAVLOVÁ, Eva, HOFFMANNOVÁ, Jana. *Užívání a prožívání jazyka*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2010, 546 s. ISBN 978-80-246-1756-5.

ČMEJRKOVÁ, Světlá, HOFFMANNOVÁ, Jana (ed.). *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha : Academia, 2003, 258 s. ISBN 80-200-1034-3.

DANEŠ, František. *Kultura a struktura českého jazyka*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2009, 511 s. ISBN 978-80-246-1648-3.

DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997, 292 s. ISBN 80-200-0617-6.

DeFLEUR, Melvin L., BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, Sandra. *Teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996, 363 s. ISBN 80-7184-099-8.

DIJK, Teun A. van. *Discourse and communication : new approaches to the analysis of mass media discourse and communication*. Berlin : de Gruyter, 1985, 367 s.

DOLEŽAL, Miroslav. *Řeč – nástroj žurnalisty před mikrofonem a kamerou*. 2. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1988, 103 s.

DRTILOVÁ, Jana, KOUKOLÍK, František. *Vzpouřa deprivantů*. Praha : Galén, 2006, 327 s. ISBN 80-7262-410-5.

HOFFMANNOVÁ, Jana, MÜLLEROVÁ, Olga, ZEMAN, Jiří. *Konverzace v češtině : při rodinných a přátelských návštěvách*. 1. vyd. Praha : Trizonia, 1999, 256 s. ISBN 80-85573-71-7.

HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha : Karolinum, 1995, 170 s. ISBN 80-7066-869-5.

HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia jazyka*. Praha : Karolinum, 1999, 156 s. ISBN 80-85899-65-5.

JAMEK, Václav. *O patřičnosti v jazyce*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Franze Kafky, 1998, 208 s. ISBN 80-85844-45-1.

JANDOVÁ, Eva a kol. *Čeština na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, 264 s. ISBN 978-80-7368-253-2.

JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2006, 176 s. ISBN 80-7368-254-0.

JIRÁK, Jan. *Antologie komentovaných textů z dějin rétorické praxe*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1989, 65 s.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009, 416 s. ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan, NEKVAPIL, Jiří, ŠOLTYS, Otakar. *Jazyk ve společenském kontextu*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1996, 102 s.

JUNGMANN, Josef. *Slowesnost*. 2. vyd. Praha : Nákladem Českého museum, 1845, 836 s.

JUST, Vladimír. *Slovník floskulí 2*. 1. vyd. Praha : Academia, 2005, 217 s. ISBN 80-200-1365-2.

KARLÍK, Petr, KRČMOVÁ, Marie (ed.). *Jazyk a kultura vyjadřování. Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998, 212 s. ISBN 80-210-1801-1.

KLEIN, Ondřej. *Argumentace v komunikaci*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2007, 134 s. ISBN 978-80-7308-209-3.

Kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha : Academia, 2006, 647 s. ISBN 80-200-1446-2.

KONČELÍK, Jakub, KÖPPLOVÁ, Barbara, PRÁZOVÁ, Irena, VYKOUKAL, Jiří. *Rozvoj české společnosti v Evropské unii III*. 1. vyd. Praha : MATFYZPRESS, 2004, 433 s. ISBN 80-86732-35-5.

KOŘENSKÝ, Jan. *Komunikace a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1992, 89 s. ISBN 80-85467-92-5.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008, 173 s. ISBN 978-80-246-1578-3.

KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, 185 s. ISBN 80-246-0898-7.

KRAUS, Jiří. *Rétorika v evropské kultuře*. 2. vyd. Praha : Academia, 1998, 183 s. ISBN 80-200-0659-1.

KUCHAŘ, Jaroslav. *Aktuální otázky jazykové kultury v socialistické společnosti*. 1. vyd. Praha : Academia, 1979, 287 s.

LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty*. 1. vyd. Praha : PROSTOR, 1998, 269 s. ISBN 80-85190-74-5.

LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 203 s. ISBN 978-80-244-2309-8.

MATHESIUS, Vilém. *Jazyk, kultura a slovesnost*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982, 527 s.

MATHESIUS, Vilém. *Možnosti, které čekají*. Praha : Jan Laichter, 1944, 259 s.

McROBBIE, Angela. *Aktuální témata kulturních studií*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006, 237 s. ISBN 80-7367-156-5.

MISTRÍK, Jozef. *Rétorika*. 3. vyd. Bratislava : SPN, 1987, 207 s.

MOSCO, Vincent. *Political Economy of Communication*. 2. vyd. Los Angeles : Sage, 2009, 268 s.

NOVOTNÝ, Jiří a kol. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. 2. vyd. Praha : Fortuna, 1997, 176 s. ISBN 80-7168-183-0.

ONG, Walter. *Technologizace slova*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2006, 236 s. ISBN 80-246-1124-4.

PAVELKA, Jiří. *Předpoklady literárního dorozumívání*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998, 319 s. ISBN 80-210-1800-3.

PETRO, Jozef. *Výkladový slovník internetu*. 1. vyd. Brno : CP Books, 2005, 160 s. ISBN 80-722-6222-X.

PLATON. *Faidros*. Praha : Jan Laichter, 1948, 95 s.

PLATON, *Gorgias*. Praha : Jan Laichter, 1932, 131 s.

POKORNÝ, Petr. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2006, 508 s. ISBN 80-7021-779-0.

POŘÍZKA, Petr, POLÁCH, Vladimír P. *Vztah langue a parole v perspektivě „interaktivního obratu“ v lingvistickém zkoumání*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 315 s. ISBN 80-244-0838-4.

QUINTILIANUS, Marcus Fabius. *Základy rétoriky*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1985, 677 s.

SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. 3. vyd. Praha : Academia, 2007, 487 s. ISBN 978-80-200-1568-6.

Sbor. *K diferenciaci současného mluveného jazyka*. 1. vyd. Ostrava : Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1995, 219 s. ISBN 80-7042-438-9.

SGALL, Petr, PANEVOVÁ, Jarmila. *Jak psát a nepsat česky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004, 197 s. ISBN 80-246-0871-5.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. 1. vyd. Praha : en, 1991, 54 s. ISBN 80-901070-0-1.

SZONDI, Peter. *Úvod do literární hermeneutiky*. 1. vyd. Brno : Host, 2003, 184 s. ISBN 80-7294-094-5.

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3.

ŠPAČKOVÁ, Alena. *Moderní rétorika*. 3. vyd. Praha : Grada, 2009, 141 s. ISBN 978-80-247-2965-7.

TONDL, Ladislav. *Dialog*. 1. vyd. Praha : Filosofický ústav AV ČR, 1997, 216 s. ISBN 80-707-092-7.

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. 1. vyd. Brno : Komenium, 1948, 86 s.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2009, 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

Periodika

ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč 80, 1997, č. 5, s. 225-247.

ČMEJRKOVÁ, Světlá. *E-čeština. Čeština doma a ve světě XIV*, Praha : Filozofická fakulta UK v Praze, 2006, s. 4-15.

HLADKÁ, Zdeňka. *Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS)*. Naše řeč 89, 2006, č. 2, s. 73-88

KRONICK, Jane C. *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. Sociologický časopis, XXXIII, (1/1997), str. 57-67.

NEKULA, Marek. *Pragmalingvistická interpretace ironie*. Slovo a slovesnost 51, 1990, s. 95-109.

NEWERKLA, Stefan Michael. *Jazyk vybraných domovských stránek českých studentů a mladých absolventů vysokých škol v síti 'World Wide Web'*. Naše řeč 82, 1999, č. 3, s. 127-138.

Sborník Národního muzea v Praze, řada C - Literární historie 1-4. Praha : Národní muzeum v Praze, 2006. ISSN 0036-5351.

Internetové zdroje

Primární

Článek „Malá domů? Poslancův bratr získal post za milion“ z Aktuálně.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW:

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=705966>

Článek „Bleskové záplavy mají první oběť, bouře míří na Liberec“ z Aktuálně.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW:

<http://aktualne.centrum.cz/domaci/pocasi/clanek.phtml?id=705995>

Článek „Praha má Reaganovu ulici. Nápad vznikl v kavárně“ z Aktuálně.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=706126>

Článek „Registrované partnerství slaví pět let, na matriku zašlo přes tisíc párů“ z iDnes.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW:

http://zpravy.idnes.cz/registrovane-partnerstvi-slavi-pet-let-na-matriku-zaslo-pres-tisic-paru-14y-/domaci.aspx?c=A110701_110114_domaci_jj

Článek „Osmiletý vnuk nasadil babičce pouta, osvobodit ji museli policisté“ z iDnes.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW: http://olomouc.idnes.cz/osmiletý-vnuk-nasadil-babicce-pouta-osvobodit-ji-museli-policiste-10x-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110701_162152_olomouc-zpravy_stk

Článek „Češi se po Fukušimě bojí radioaktivních hub. Hloupost, míní odborníci“ z iDnes.cz [online]. 2011. [cit. 16. 08. 2011]. Dostupné z WWW:

http://zpravy.idnes.cz/cesi-se-po-fokusime-boji-radioaktivnich-hub-hloupost-mini-odbornici-116-/domaci.aspx?c=A110630_212419_domaci_abr

Článek „Jó, v Bechyni a Berouně, tam se žije!“ z Neviditelného psa [online]. 2011. [cit. 17. 08. 2011]. Dostupné z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/politika-jo-v-bechyni-a-beroune-tam-se-zije-fil-/p_politika.asp?c=A110630_170429_p_politika_wag

Článek „Klaus svítil do noci. A pak se zrodil trh“ z Neviditelného psa [online]. 2011. [cit. 17. 08. 2011]. Dostupné z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/ekonomika-klaus-svitil-do-noci-a-pak-se-zrodil-trh-f74-/p_ekonomika.asp?c=A110630_211141_p_ekonomika_wag

Článek „Kocovina na Facebooku“ z Neviditelného psa [online]. 2011. [cit. 17. 08. 2011]. Dostupné z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/udalosti-kocovina-na-facebooku-dzh-/p_politika.asp?c=A110629_181223_p_politika_wag

Sekundární

iDNES.cz po deseti letech ruší kodex diskutéra [online]. 2011. [cit. 16. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://redakni.blog.idnes.cz/clanok.asp?cl=175371&bk=57441>

Můj PAS [online]. 2011. [cit. 16. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://muj.idnes.cz/muj-pas-clb-/dukaty_info.asp?y=dukaty/muj_pas.htm

NEFF, Ondřej, WAGNER, Jiří. Redakce Neviditelného psa o změně v diskusích [online]. 2010. [cit. 17. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/redakce-neviditelneho-psa-o-zmene-v-diskusich-fat/p_cirkus.asp?c=A100131_213259_p_cirkus_wag

PEHE, Jiří. České internetové diskuse jsou duševní žumpy [online]. 2003. [cit. 25. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.pehe.cz/zapisnik/2003/ceske-internetove-diskuse-jsou-dusevni-zumpy>

Pravidla diskuse na Aktuálně.cz [online]. 2011. [cit. 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/kodex-diskutujicich.phtml>

RFC 1855 – Pravidla chování v síti – Netiketa [online]. [cit. 21. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.hoax.cz/hoax/netiketa>

Tiráž Aktuálně.cz [online]. 2011. [cit. 15. 11. 2011] Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/autori/>

Vítejte v názorovém fóru serveru Novinky.cz [online]. 2009. [cit. 12. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/160329-vitejte-v-nazorovem-foru-serveru-novinky-cz.html>

Zpravodajský portál iDnes.cz [online]. 2011. [cit. 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_idnes-cz.htm